

Visstandbeheerplan Amsterdam-Rijnkanaal

2004-2014

Visstandbeheerplan Amsterdam-Rijnkanaal

2004 - 2014

Opgesteld in opdracht van:

Visstandbeheercommissie Amsterdam-Rijnkanaal

september, 2004

Door:

Ing. P.A.D.M. Wijmans & Ing. M. van Breugel

R	Wijmans, P.A.D.M.
NEDE	Visstandbeheerplan Amsterdam-R
OVB	ijnkanaal 2004 - 2014
VOOR	R/NEDE/OVB/VOOR/VBP/5859-03/wi
VBP	
5859-03	20265001
wijm	
20265001	

Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij
Buxtehudeaan 1, Postbus 433, 3430 AK Nieuwegein
Tel. (030) 6058411, Fax. (030) 6039874
E-mail: binvis@ovb.nl Homepage: <http://www.ovb.nl>

Organisatie ter Verbetering
van de Binnenvisserij
Bibliotheek

Voorwoord

In maart 2000 is door de gezamenlijke visrechthebbenden met de ondertekening van een convenant de VBC Amsterdam-Rijnkanaal ingesteld. Hiermee werd mede uitvoering gegeven aan het rijksbeleid voor de binnenvisserij, zoals onder andere is verwoord in het Beleidsbesluit Binnenvisserij van het Ministerie van LNV (1999) en de door de Staat uitgegeven huurovereenkomsten. Daarmee was het Amsterdam Rijnkanaal het eerste Rijkswater waar een VBC van start ging. Aan de VBC neemt naast de visrechthebbende sport- en beroepsvissers, ook Rijkswaterstaat Directie Utrecht als verantwoordelijk waterbeheerder deel.

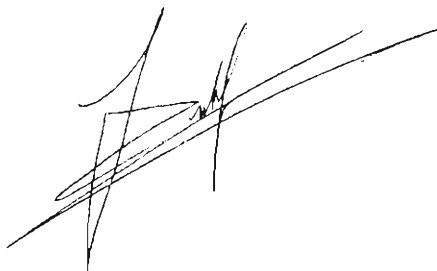
Na een korte gewenningsperiode is de samenwerking tussen de leden van de Commissie altijd in harmonie verlopen. De afspraken die tussen sport en beroep zijn gemaakt over de onderlinge verdeling van karper en aal zijn daarvan een duidelijk voorbeeld. Het Amsterdam Rijnkanaal is natuurlijk ook een overzichtelijk water waaraan de hoofdfunctie scheepvaart duidelijke randvoorwaarden aan natuur en visserij stelt.

Het hier voor u liggende Visstandbeheerplan Amsterdam Rijnkanaal 2004-2014 is het resultaat van de effectieve samenwerking tussen de leden van de VBC. De OVB heeft hierbij adviezen en begeleiding verstrekt.

Op basis van de marges die het watersysteem biedt hebben de leden hun wensen en verlangens kenbaar gemaakt en in duidelijk haalbare streefbeelden en beheerdoelstellingen verwoord. Door de VBC zullen het uitvoeringsprogramma en het visplan van dit visstandbeheerplan ieder jaar worden geactualiseerd. Daarbij komen ongetwijfeld ook de effecten van de naderende Europese Kaderrichtlijn Water aan de orde waarin de visstand als parameter voor het ecologisch functioneren, nadrukkelijk aan de orde wordt gesteld. Ook is een actualisering van het rijksbeleid en het instrumentarium voor de binnenvisserij te verwachten, waardoor een periodieke bijstelling van de uitvoering noodzakelijk zal zijn.

Van belang voor het draagvlak en het effectgericht functioneren van deze succesvolle VBC is de rol van het Ministerie van LNV als eindverantwoordelijke voor het binnenvisserijbeleid. De VBC kan alleen dan effectief functioneren als de leden het vertrouwen houden dat de Overheid de door haar zelf beoogde VBC's serieus neemt. Dat betekent dat het Ministerie in navolging van haar eigen beleidsstandpunt het visserijbeheer decentraliseert en te zijner tijd de beslissingsbevoegdheid daadwerkelijk naar regionale beheersorganen delegeert. De VBC Amsterdam Rijnkanaal is voortvarend en succesvol van start gegaan, maar kan dat alleen volhouden als het voorliggende visstandbeheerplan en de uitvoering daarvan - op basis van gezamenlijke ervaring, verantwoordelijkheid en denkkracht van de leden - niet als vrijblijvend terzijde wordt geschoven.

Dr. J.W. Dulfer

Voorzitter VBC Amsterdam-Rijnkanaal

Samenvatting

Het Visstandbeheerplan Amsterdam-Rijnkanaal (VBP ARK) is opgesteld in opdracht van de Visstandbeheercommissie (VBC) Amsterdam-Rijnkanaal. De VBC ARK wil met dit plan haar visie op het visstandbeheer, de inrichting en het beheer van het kanaal als viswater en de visserijmogelijkheden in een VBP vastleggen.

De VBC bestaat uit vertegenwoordigers van de sport- en beroepsvisserij, een onafhankelijk voorzitter en een onafhankelijk secretaris. Daarnaast neemt Rijkswaterstaat directie Utrecht structureel deel aan de VBC als overlegpartner.

Het plangebied omvat het gehele ARK van Amsterdam tot Tiel, inclusief het Lekkanaal. Het kanaal is 72 km lang en vormt de belangrijkste vaarverbinding tussen de Amsterdamse zeehavens en het achterland. Het ARK wordt beheerd door Rijkswaterstaat (RWS) directie Utrecht. De oevers van het kanaal bestaan voornamelijk uit damwanden en stortsteen, op enkele locaties zijn natuurvriendelijke oevers aangelegd. De visstand van het ARK wordt tot het *brasem-snoekbaars viswatertype* gerekend. De visbiomassa van het kanaal is laag, de visstand bestaat vooral uit de soorten brasem, blankvoorn, kolblei, baars, paling en snoekbaars. De volgende groepen sportvissers maken gebruik van het kanaal als viswater; wedstrijd-, recreatie-, karper- en snoekbaarvissers. De bereikbaarheid van het kanaal is goed, de bevisbaarheid laat soms te wensen over. Beroepsvisserij vindt thans alleen plaats in het Betuwepand.

De vele functies van het kanaal (bijvoorbeeld scheepvaart en waterafvoer) en de bijbehorende veelal kunstmatige inrichting van het ARK beperken de ecologische potenties van het totale watersysteem voor vis. Voor het noordelijke pand van het ARK wordt, rekening houdend met deze potenties, gestreefd naar een zodanige kwaliteit van het leefmilieu dat zich een gezonde en evenwichtig opgebouwde visstand van het *brasem-snoekbaars viswatertype* kan ontwikkelen. Voor het Betuwepand wordt gestreefd naar het *blankvoorn-brasem viswatertype*. Voor de zijwateren wordt gestreefd naar een *snoek-blankvoorn viswatertype*, en waar zich kansen voordoen, naar een *ruisvoorn-snoek viswatertype*. Verder wordt gestreefd naar goede mogelijkheden voor de sport- en beroepsvisserij op en langs het ARK.

Het voornaamste knelpunt wat betreft viswater en visstand is het gebrek aan paai- en opgroeigebieden. Om deze situatie te verbeteren zal door RWS ca. 60 hectare natuurvriendelijke oevers worden aangelegd. Voor de sportvisserij is de bevisbaarheid soms onvoldoende. Met name de hoog opgaande begroeiing en de slechte toegankelijkheid van de natuurvriendelijke oevers zorgen soms voor een slechte bevisbaarheid. Andere knelpunten zijn oa. de stortstenen oevers, het gebrek aan visstandgegevens, het maaibeheer en de regelgeving en controle.

Door de beroepsvisserij is in het verleden aangegeven dat er geen behoefte is aan benutting van schubvis. In latere discussies is de behoefte aan benutting van schubvis wel genoemd, evenals de wens om daar in de toekomst met de sportvisserij over verder te praten. Thans wordt door de beroepsvisserij alleen in het Betuwepand op aal gevist met kleine palingfuiken en het electro-visapparaat. Met LNV vindt momenteel overleg plaats over hervatting van de beroepsmatige bevissing tussen de kilometers 0 tot 7,5 inclusief de zijwateren.

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	1
1.1	Even voorstellen... VBC Amsterdam-Rijnkanaal	1
1.2	Aanleiding en doelstelling	1
1.3	Leeswijzer	2
2	Huidige situatie	3
2.1	Gebiedsbeschrijving	3
2.2	Visstand en viswater.....	6
2.3	Visrechtensituatie Amsterdam-Rijnkanaal	7
2.4	Sportvisserij.....	9
2.5	Beroepsvisserij.....	9
2.6	Visserijbeheer.....	9
3	Streefbeelden en beheerdoelstellingen.....	11
3.1	Visstand en viswater.....	11
3.2	Sportvisserij.....	12
3.3	Beroepsvisserij.....	13
3.4	Overig.....	13
4	Knelpunten en maatregelen.....	15
4.1	Visstand en viswater.....	15
4.2	Sportvisserij.....	16
4.3	Beroepsvisserij.....	17
4.4	Overig.....	18
5	Uitvoeringsprogramma	19
5.1	Actiepunten	19
5.2	Vervolgtraject	20
6	Visplan	21
6.1	Situatieschets benutting visstand ARK	21
6.2	Bevissing aal	21
6.3	Afspraak karper/aal	21
6.4	Spiegelkarperprojecten.....	22
	Verklarende woordenlijst	23
	Verwerkte literatuur	25
	Bijlagen	27

1 Inleiding

Dit hoofdstuk vormt de inleiding op het visstandbeheerplan (VBP) voor het Amsterdam-Rijnkanaal (ARK). Achtereenvolgens wordt in deze inleiding de visstandbeheercommissie (VBC), de aanleiding en de doelstelling van dit plan behandeld.

1.1 Even voorstellen... VBC Amsterdam-Rijnkanaal

Op 14 maart 2000 is het convenant voor VBC ARK ondertekend door alle visrechtenhouders op dit water. Daarmee was de instelling van de eerste VBC voor de Rijkswateren in Nederland een feit. De commissie fungeert als centraal aanspreekpunt op het gebied van visstand- en visserijbeheer van het ARK.

De VBC bestaat uit 7 commissieleden: 5 vertegenwoordigers van de sportvisserij, 1 vertegenwoordiger van de beroepsvisserij, een onafhankelijk voorzitter en een onafhankelijk secretaris. Daarnaast neemt Rijkswaterstaat directie Utrecht structureel deel aan de VBC als overlegpartner. Indien gewenst kunnen adviseurs of andere overlegpartners worden gevraagd om aan de VBC-vergadering deel te nemen.

De deelnemende partijen aan de VBC zijn:

- Algemene Utrechtse Hengelaarsvereniging te Wijk bij Duurstede (AUHV)
- Gewestelijke Pachtcommissie Utrecht, te Breukelen (GPCU)
- Algemene Weesper Hengelaarsbond te Weesp (AWHB)
- HSV De Brasem te Tiel
- HSV De Rietvoorn te Beusichem
- Eerste Tielse Hengelsportvereniging Onder Ons te Tiel
- Amsterdamse Hengelsportvereniging (AHV) te Amsterdam
- Beroepsvisser J. de Bruin te Kapel-Avezaath

Tot 1 januari 2004 viste beroepsvisser G. Smeenk op het noordelijk deel van het ARK en maakte als zodanig deel uit van de VBC. Per 1 januari is dhr. Smeenk gestopt met de beroepsvisserij en zijn de betreffende visrechten vrijgevallen. Wanneer de vrijgevallen visrechten aan een andere beroepsvisser verhuurd worden, zal deze nieuwe visser ook zitting nemen in de VBC.

1.2 Aanleiding en doelstelling

Binnen de VBC zijn constructieve afspraken gemaakt tussen de sportvisserij en de beroepsvisserij. De VBC heeft bovendien streefbeelden voor de visstand geformuleerd. Deze afspraken en streefbeelden worden nu gecombineerd in één plan; het Visstandbeheerplan Amsterdam-Rijnkanaal. De VBC ARK wil met dit plan haar visie op het visstandbeheer, de inrichting en het beheer van het kanaal als viswater en de visserijmogelijkheden in een visstandbeheerplan vastleggen. In de uitvoering dient afstemming met de verantwoordelijke organisaties voor het beheer van het ARK en de zijwateren plaats te vinden. Omdat het ARK rijkswater is, zal een Visplan¹ onderdeel

¹ Visplannen zijn geïntroduceerd in het Beleidsbesluit Binnenvisserij en verplicht gesteld voor rijkswateren.

uitmaken van het VBP. In een visplan wordt concreet ingegaan op de mogelijkheden en uitvoering van benutting van de visstand door sport- en beroepsvisserij.

Het plan zelf dient om in de toekomst op een gestructureerde manier om te gaan met het beheer van de visstand, de inrichting van het water en benutting van visserijmogelijkheden. De bijbehorende brochure dient draagvlak te creëren bij andere partijen die (mede) verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van voorgestelde maatregelen. Voor uitvoering van beheersmaatregelen dient afstemming plaats te vinden met RWS en de beheerders van de zijwateren.

1.3 Leeswijzer

Het voor u liggende visstandbeheerplan kent na deze inleiding de volgende opbouw:

Hoofdstuk 2 Huidige situatie

Dit hoofdstuk beschrijft het plangebied en de huidige situatie voor visstand en viswater. Verder is de visrechtensituatie en de bevissing van het kanaal door sport- en beroepsvisserij opgenomen.

Hoofdstuk 3 Streefbeeld en beheerdoelstellingen

De visie op de toekomstige situatie van het viswater en de visstand, en op de sport- en beroepsvisserij van het ARK is in dit hoofdstuk uiteengezet. Uitgangspunt voor de visie vormen de door de VBC Amsterdam-Rijnkanaal opgestelde bouwstenen en thema's waarin voorkeuren en wensen van de VBC zijn vastgelegd.

Hoofdstuk 4 Knelpunten en maatregelen

Realisatie van de door de VBC gewenste situatie voor water, vis en visserij vraagt om aanpak van problemen en het zoeken naar oplossingen. De aandacht gaat in hoofdstuk 4 dan ook uit naar het vastleggen van knelpunten en het geven van maatregelen en aanbevelingen om deze knelpunten op te lossen.

Hoofdstuk 5 Uitvoeringsprogramma

In het uitvoeringsprogramma staan de door de VBC Amsterdam-Rijnkanaal geplande acties voor het visstandbeheer voor de gehele planperiode. Het hoofdstuk beschrijft actiepunten, met bijbehorende verantwoordelijken en een tijdsplan. Een jaarlijkse update van dit hoofdstuk door uitgevoerde acties te verwijderen en nieuwe ontwikkelingen in het visstandbeheer te voorzien van nieuwe acties blijft voor de VBC noodzakelijk.

Hoofdstuk 6 Visplan

Het visplan legt de afspraken over de bevissing en mogelijkheden tot benutting van de visstand in detail vast. In het uitvoeringsprogramma worden de acties beschreven die door de VBC worden ondernomen. Jaarlijkse uitvoering en herziening van het visplan vormen één van de acties die in het uitvoeringsprogramma zijn opgenomen.

2 Huidige situatie

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van het ARK, en wordt de huidige situatie van het viswater en de visstand en de sport- en beroepsvisserij beschreven.

2.1 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied omvat het gehele ARK van Amsterdam tot Tiel, inclusief het Lekkanaal. Het kanaal is 72 km lang en wordt door RWS opgedeeld in 4 delen; ARK1 tot en met ARK4.

- ARK1; dit gedeelte loopt van Amsterdam naar de splitsing van het Lekkanaal te Nieuwegein.
- ARK2; dit omvat het Lekkanaal.
- ARK3; dit gedeelte loopt van de splitsing van het Lekkanaal te Nieuwegein tot aan de Lek.
- ARK4; (Betuwepand) dit gedeelte loopt van de Lek tot aan de Waal.

Het ARK is een zeer belangrijke transportas voor de scheepvaart en vormt de belangrijkste vaarverbinding tussen de Amsterdamse zeehavens en het achterland. Het ARK wordt beheerd door Rijkswaterstaat directie Utrecht (RWS).

De oevers van het ARK zijn voornamelijk vastgelegd met damwanden, alleen in ARK4 en een deel van ARK1 zijn taludoevers van stortsteen met een helling aangebracht. Daarnaast liggen er 2 natuurvriendelijke oevers (nvo's) in ARK4. In ARK1 en 3 zijn respectievelijk 6 en 4 fauna uitteedplaatsen (FUP's) aangelegd. In figuur 2.1 wordt een overzicht gegeven van het kanaal, met daarbij de nvo's en de FUP's. Langs het ARK liggen vele zijwateren die al dan niet in open verbinding staan met het kanaal. Zijwateren met een open verbinding zijn bijvoorbeeld de Diemen en het Merwedekanaal. Voorbeelden van zijwateren met een indirecte ARK-verbinding, bijvoorbeeld via een sluis of gemaal zijn de Houtense Wetering en de Nieuwe Wetering.

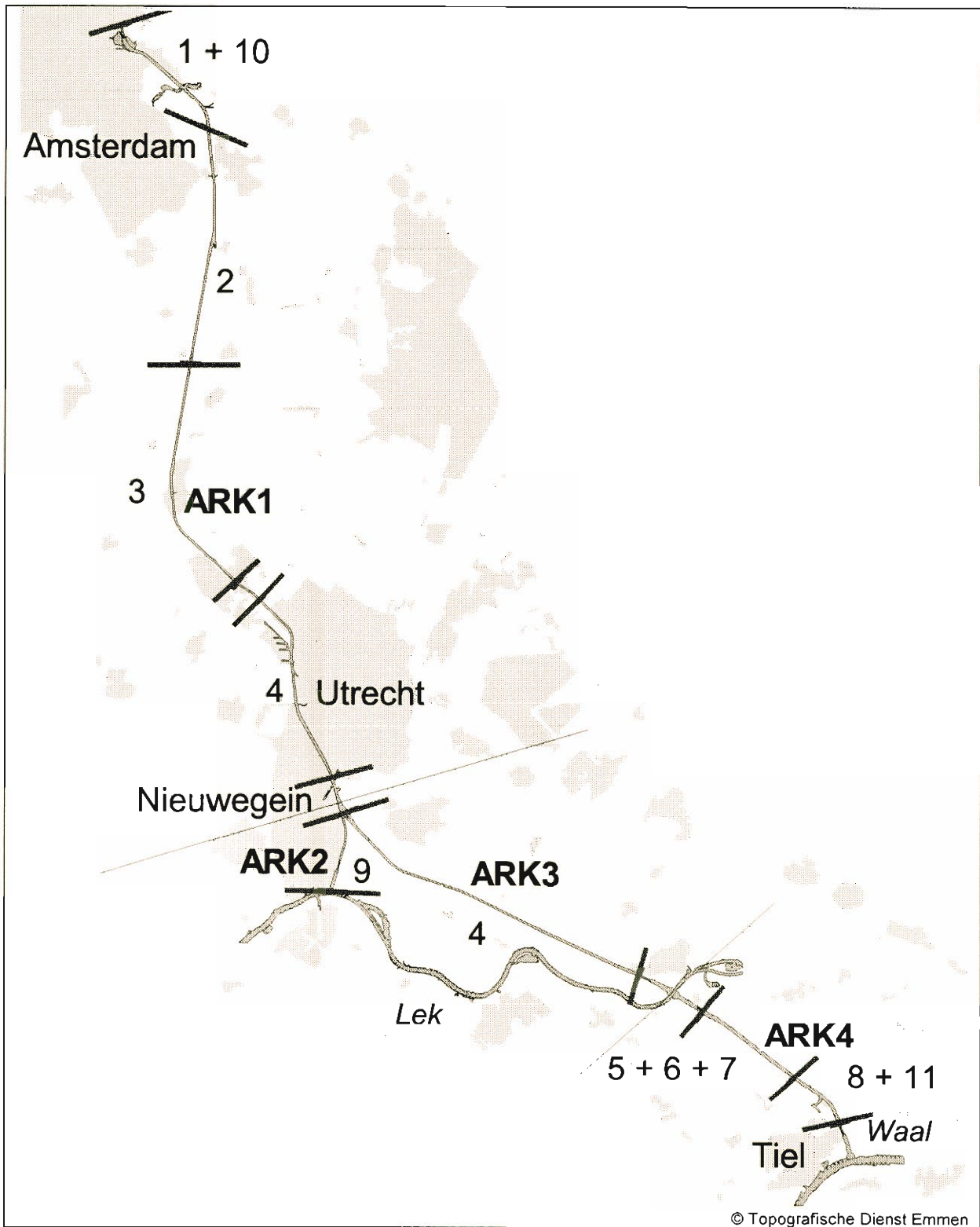
Ontstaan

De eerste verbinding tussen het Noordzeekanaal en de Lek werd gevormd door het Merwedekanaal dat in 1892 werd opengesteld. In de periode 1932 - 1952 werd het Merwedekanaal tussen Amsterdam en Vreeswijk verbeterd en werden nieuwe kanaaltrajecten van Utrecht naar Vreeswijk en van Utrecht naar Tiel (het Betuwepand) aangelegd. In 1952 is het traject Noordzeekanaal - Lek officieel als Amsterdam-Rijnkanaal in gebruik genomen. In de jaren zeventig is het kanaal verbreed ten behoeve van de scheepvaart en kreeg het kanaal zijn huidige vorm.

Beleid

Aan het ARK zijn veel uiteenlopende functies toegekend; Waterkeren (WK), Vaarweg - type Hoofdtransportas (Vw1), type Hoofdvaarweg (Vw2), type Overige vaarwegen (Vw3), Afvoer van water, ijs en sediment (Av), Regionale watervoorziening (Rw), Drinkwatervoorziening (Dw), Waterkwaliteit en Ecologie (NI), Oeverrecreatie en sportvisserij (Or), Recreatievaart (Rv), Koelwater voor energiecentrales (Kw), Beroepsvisserij (Bv), en Oppervlaktedelfstoffenwinning (Dsw). Voor een uitgebreide

beschrijving van de functies en de bijbehorende streefbeelden en functie-eisen, wordt verwezen naar het Beheerplan Nat (BPN) (RWS, 2002).

Figuur 2.1 RWS-indeling van het Amsterdam-Rijnkanaal en een indicatieve weergave van de visrechtensituatie op het kanaal (zie paragraaf 2.3).

Het Amsterdam-Rijnkanaal en de Europese Kaderrichtlijn Water

Grensoverschrijdend

Sinds 22 december 2000 is de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) officieel van kracht geworden. De KRW heeft als doel om de kwaliteit van de Europese wateren in een goede toestand te brengen en te houden. Hiervoor worden voor alle wateren chemische en ecologische doelen gesteld; een 'goede toestand' moet in 2015 bereikt zijn. Per stroomgebied wordt een beheerssysteem opgezet, grensoverschrijdende samenwerking is hierbij vereist want bijvoorbeeld de Rijn stopt niet bij de grens. Voor Nederland betekent dit dat er betere mogelijkheden komen om te voorkomen dat bovenstrooms gelegen landen hun problemen op ons afwentelen. Nederland zal echter zelf ook forse inspanningen moeten doen.

Je best doen is niet goed genoeg

Alle lidstaten stellen, binnen randvoorwaarden, zelf de ecologische doelen en maatregelen vast. Een land heeft dus speelruimte, maar kan niet de kantjes er vanaf lopen. Om te voorkomen dat dit toch gebeurt, worden de doelstellingen van de landen met elkaar vergeleken en beoordeeld. De chemische doelen bepaalt de EU voor alle lidstaten. Hoewel de Nederlandse lange termijn milieudoelstellingen vergelijkbaar zijn met de doelstellingen van de KRW, moet Nederland toch forse inspanningen gaan leveren. Dit komt omdat Nederland nu vaak met een inspanningsverplichting werkt, terwijl voor het Europese beleid een resultaatverplichting geldt. Dus niet alleen je best doen, maar ook daadwerkelijk het resultaat halen. Het is daarom belangrijk om goed na te denken over realistische doelen en maatregelenpakketten. Extra maatregelen moeten ergens uit betaald worden. Essentie van de KRW is dat de vervuiler betaalt. Dit vergt veranderingen in het waterprijsbeleid.

Water gaat ons allemaal aan

Doelen en maatregelen komen er op alle niveaus, van Europese schaal tot het Amsterdam-Rijnkanaal. De ecologische doelen voor het Amsterdam-Rijnkanaal zijn nog niet definitief vastgesteld. Naar verwachting gebeurt dit pas in 2007, wanneer de ecologische doelstellingen en maatregelen voor de zgn. 'kunstmatige wateren', waartoe het Amsterdam-Rijnkanaal wordt gerekend, landelijk ontwikkeld zijn. Europa is ingedeeld in stroomgebieden, Nederland heeft te maken met Rijn, Maas, Schelde en Eems. Rijn is op zijn beurt weer ingedeeld in noord, oost, midden en west; het Amsterdam-Rijnkanaal valt in deelstroomgebied Rijn-West. Rijkswaterstaat directie Utrecht is een van de organisaties die aan Rijn-West meewerkt, samen met nog 4 andere Rijkswaterstaatsdirecties, 16 waterschappen, 4 provincies, Ministerie van LNV en enkele gemeenten. Behalve deze overheden krijgen ook maatschappelijke organisaties en burgers de gelegenheid om mee te praten. Water gaat ons immers allemaal aan.

Werk aan de winkel

Als eerste stap moet in 2004 een beschrijving van ieder (deel)stroomgebied gereed zijn. Via een aantal tussenstappen ligt er in 2009 een internationaal stroomgebiedbeheersplan per stroomgebied. Dat moet ervoor zorgen dat in 2015 de vastgestelde doelen behaald zijn. Op het niet-halen van doelen zal ingebrekestelling volgen. De diverse nota's gaan allemaal via de Tweede kamer naar de EU-commissie.

Rijkswaterstaat directie Utrecht heeft als taak om binnen Rijn-West zijn eigen wateren te karakteriseren, te onderzoeken hoe de situatie zich verhoudt tot

de doelen en uiteindelijk bijbehorende maatregelenpakketten concreet te maken. De visstand in het Amsterdam-Rijnkanaal vormt één van de 'biologische kwaliteitselementen' waarmee beoordeeld zal worden in hoeverre wordt voldaan aan de ecologische doelen. Ook voor Rijkswaterstaat directie Utrecht is het dus van belang te weten hoe het met de visstand in het Amsterdam-Rijnkanaal is gesteld.

2.2 Visstand en viswater

Viswater

Het ARK wordt bij een indeling volgens de OVB-viswatertypering voor de stilstaande, ondiepe wateren (zie Bijlage III) tot het brasem-snoekbaars viswatertype gerekend. Het Betuwepand vertoont kenmerken van het blankvoorn-brasem viswatertype. Ondanks de grote diepte van het kanaal (4,5 tot 6,5 meter), past het ARK beter in de ondiep viswatertypering, wegens het ontbreken van een spronglaag.

Paai- en opgroeigebieden voor plantenminnende vissoorten, zijn in het kanaal niet tot nauwelijks aanwezig. Alleen de nvo's in het Betuwepand nabij de Maurikse wetering kunnen als paai- en opgroeigebied door deze soorten gebruikt worden. Obstakels in het water variërend van autowrak tot puin worden door diverse vissoorten zoals brasem, blankvoorn en baars als paaisubstraat gebruikt.

Zijwateren

Uit stageonderzoek (Delforterie, 2002) is gebleken dat veel van de zijwateren die in open verbinding staan met het ARK, minder geschikt zijn als paai-, opgroei- en foerageergebied voor vissen uit het ARK. Daarentegen zijn de zijwateren die niet in open verbinding staan, over het algemeen wel geschikt. Delforterie (2002) geeft aan dat de geschiktheid van paai- en opgroeigebieden samenhangt met de intensiteit van de scheepvaart en daardoor de omwoeling van bodemmateriaal. Door een verminderde zichtdiepte krijgen waterplanten immers geen kans om tot ontwikkeling te komen.

Visstand

In 1992 werd de visstand gedomineerd door brasem (Vriese & Semmekrot, 1993). Andere veel gevangen vissoorten waren blankvoorn, kolblei, baars, paling en snoekbaars. In totaal zijn tijdens diverse visserijkundige onderzoeken 39 vissoorten gevangen in het ARK (voor een volledige lijst van de aangetroffen vissoorten, zie Bijlage I). Aal, brasem, baars, snoekbaars en kolblei domineren de vangsten. Opvallend is het grote aantal ruisvoorn, toch een van planten afhankelijke vissoort, dat gevangen is. Ook blankvoorn, pos en alver worden regelmatig waargenomen, net als de estuariene soorten bot en diklipharder. De overige in het kanaal waargenomen vissoorten zijn in relatief kleine aantallen aangetroffen.

Het Amsterdam-Rijnkanaal is in de omgeving van Amsterdam het meest soortenrijk. Het aandeel anadrome, katadrome en rheofiele soorten is hier het grootst. Dit duidt op een uitwisseling van vis tussen het Amsterdam-Rijnkanaal en het Noordzeekanaal en IJsselmeer. In zuidoostelijke richting neemt het aantal waargenomen soorten af. De visbiomassa is in verhouding tot andere Nederlandse binnenwateren met een vergelijkbaar viswatertype laag. Door de OVB is een gemiddelde biomassa van 181 kg/ha berekend (Vriese & Semmekrot, 1993). Ter vergelijking: het brasem-snoekbaars

viswatertype kent, afhankelijk van de voedselrijkdom, een visbiomassa van 450-800 kg/ha. Ook in visserijkundige onderzoeken uitgevoerd door het RIVO wordt het Amsterdam-Rijnkanaal als visarm gekwalificeerd. De resultaten van het OVB-onderzoek tonen verder aan dat de groei van de brasem langzaam was en dat grote brasem in een slechte conditie verkeerde.

Behalve vraaggesprekken met beroepsvissers die actief zijn op het kanaal zijn er weinig recente gegevens over de samenstelling en de omvang van de visstand van het ARK. Omdat er weinig tot geen grootschalige ingrepen in de morfologie van het kanaal zijn uitgevoerd en de scheepvaart nog steeds de waterplantengroei onmogelijk maakt zal de huidige visstand van het ARK niet wezenlijk verschillen met de visstand aangetroffen in eerdere onderzoeken. De visstand zal naar alle waarschijnlijkheid nog steeds bestaan uit de kenmerkende soorten van het brasem-snoekbaars viswatertype. De dominante vissoort is nog steeds de brasem, en de dominante roofvissoort is snoekbaars.

Spiegelkarperprojecten

Karper is een favoriete sportvis van vele sportvissers in het Ark. In het midden van de jaren '90 vond een opvallende daling van zowel het percentage grote karpers als het percentage spiegelkarpers in de vangsten plaats. Deze daling was hoofdzakelijk toe te schrijven aan het feit dat uitzettingen in Ark en aangrenzende wateren tot het (te) verre verleden behoorden. Het resulteerde erin dat veel karpervissers hun interesse voor het kanaal verloren.

Sinds 1998 zijn in het kader van spiegelkarperprojecten van de AHV en de AWHB tot nu toe ruim 2100 spiegelkarpers uitgezet in de Amstelboezem, welke in directe verbinding staat met het ARK. Daarnaast hebben de AUHV en een vereniging uit Woerden, uitzettingen gedaan in aangrenzende wateren van het ARK. Inmiddels zijn al 140 terugmeldingen gedaan van in het ARK of in de direct aangrenzende wateren binnen een straal van circa 1500 meter gevangen spiegelkarpers, afkomstig van deze uitzettingen.

2.3 Visrechtensituatie Amsterdam-Rijnkanaal

Het visrecht is uitgegeven van km 0 - Km 58.8 (Prinses Irenesluis) en van Km 62- Km 70.9 (Prinses Marijkesluis tot Prins Bernhardsluis).

De AUHV machtigt de verenigingen HSV De Vaart/De Poscar te Nieuwegein en HSV De Rijnstreek te Woerden om te vissen op het door de AUHV gehuurde deel van het Amsterdam-Rijnkanaal en Lekkanaal. De AWHB en de GPCU brengen hun deel in in de federatieve vergunning. De GPCU heeft een machtiging om te vissen van km 31,5 -km 41 van de AUHV.

	huurder	km	opper- vlak	welk visrecht	expiratie	waar
1	G. Smeenk	0 - 7.5	115 ha (+100 ha zij- water)	volledig	31-12-03	Monding ARK tot Oosterspoorbrug Weesp (zijwater = Nieuwe Diep + de Diemen)
2	Algemene Weesper Hengelaarsbond (AWHB)	7,5 - 18.85	110 ha	volledig	31-12-04	Oosterspoorbrug Weesp tot v/m draaibrug Loenersloot
3	Gewestelijke Pachtcommissie Utrecht (GPCU)	18.85 - 29.95	111 ha	volledig	31-12-04	V/m draaibrug Loenersloot- v.m. draaibrug Maarssen (+ omgelegde Kerkvaart)
4	Algemene Utrechtse Hengelaars- vereniging (AUHV)	31.5-~35.5 ~35.5-~41 ~42.7-46.1 46.1-48.425 48.425-58.8	ca. 256 ha	volledig	31-05-09 31-12-04 31-12-04 31-12-04 31-12-05	Utrecht (aftakking Merwedekanaal) tot onder Houten, behalve het "kruispunt" bij de aftakking van het Lekkanaal
5	J. de Bruin	62 - 67,4	54 ha	aalvisrec ht	31-12-06	van Prinses Marijkesluis tot De Ret
6	HSV De Rietvoorn Beusichem	62 - 64,7	38 ha	schubvis	31-12-04 31-05-05	Prinses Marijkesluis te Rijswijk tot Maurikse wetering
7	HSV de Brasem Tiel	64,7 - 67,4	27 ha	schubvis		Maurikse wetering tot de Ret
8	HSV Onder Ons Tiel	67,4 - 71	36 ha	schubvis	31-05-05	de Ret tot Tiel

Lekkanaal - omschrijving visrechtsituatie

	huurder	km	opper- vlak	welk visrecht	expiratie	waar
9	Algemene Utrechtse Hengelaars- vereniging	~42,8-~46,4 (hele kanaal)	36 ha	volledig visrecht	31-12-04	- van Vaartse Rijn tot de Lek

Machtiginghouders op het Amsterdam-Rijnkanaal

	houder	km	opper- vlak	vergunning of machtiging	expiratie	waar
10	Amsterdamse Hengelsport Vereniging (AHV)	0 - 7,5	115 ha	machtiging van G. Smeenk	31-12-03	- Amsterdam - Muiden
11	J. de Bruin	67,4 - 71	36 ha	vergunning beroeps-vistuigen van HSV Onder Ons Tiel	31-05-06	- De Ret tot Tiel

2.4 Sportvisserij

Door de NVVS (NVVS, 2001) is op grond van vismethoden en inrichtingswensen een indeling gemaakt in sportvisserijtypen. Voor een uitgebreide beschrijving van de sportvisserijtypen, zie Bijlage II.

De volgende groepen sportvissers maken gebruik van het ARK als viswater;

- Wedstrijdvisserij.
- Recreatievisserij.
- Karpervisserij.
- Snoekbaarsvisserij.

De bereikbaarheid van het kanaal voor sportvissers is goed te noemen, o.a. de bestemmingswegen (en fietspaden) mogen door sportvissers gebruikt worden. In overleg met de verantwoordelijke instanties (RWS, politie) is nagezocht hoe de bereikbaarheid en de toegankelijkheid van zgn. bestemmingsverkeerswegen is geregeld. Gebleken is dat vissers een bestemming hebben en dus gebruik mogen maken van dergelijke wegen, in veel gevallen is wel een ontheffing voor nodig.

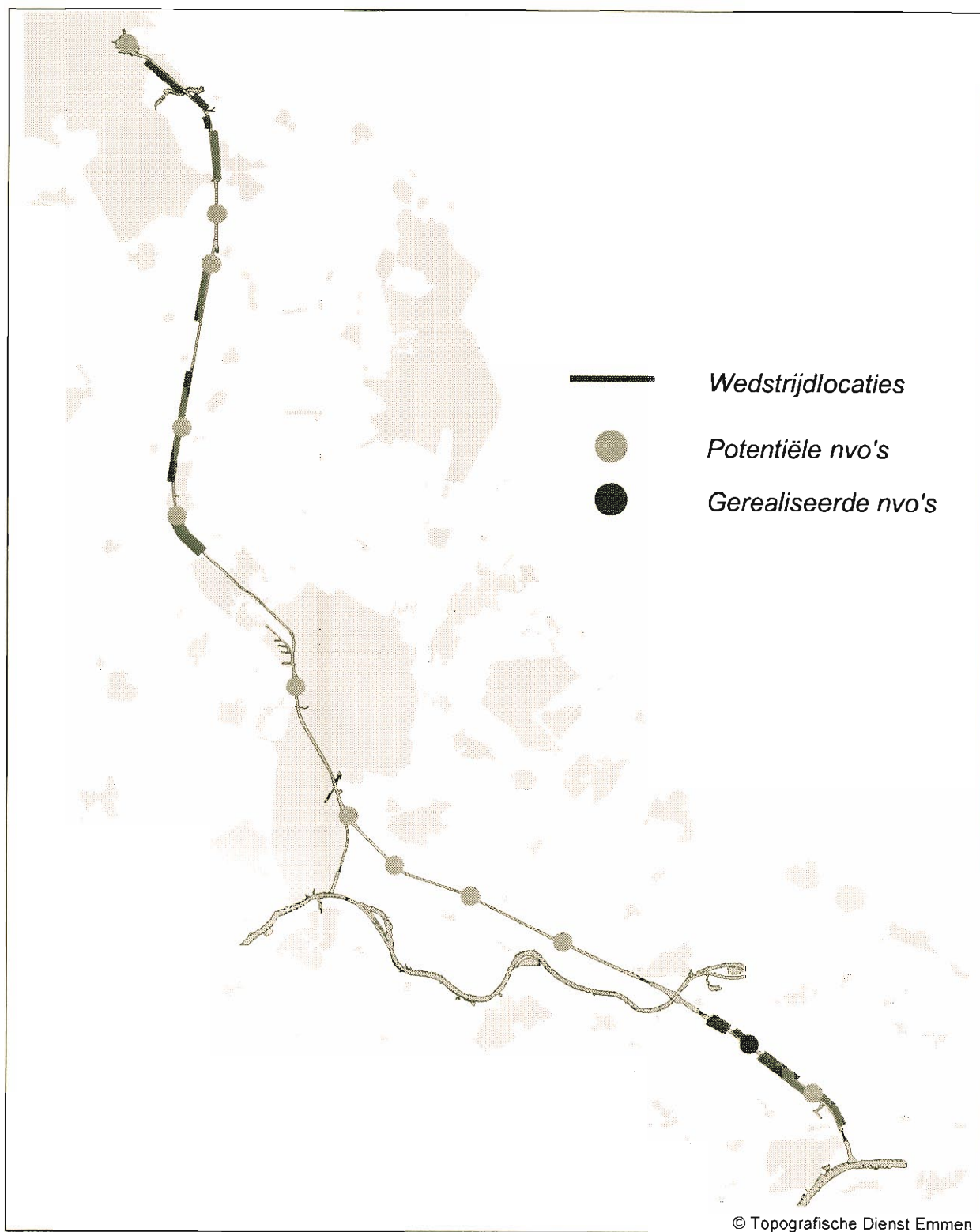
De bevisbaarheid, voor met name wedstrijdvisserij, is minder goed vanwege het door RWS gehanteerde ecologisch maaibeheer, waardoor de vegetatie hoog kan opgroeien. Deze hoog opgroeiende vegetatie bemoeilijkt het vissen. Er is behoefte aan uitbreiding van de huidige mogelijkheden voor de nachtvisserij langs het ARK. De nachtvisserij is thans beperkt tot de maanden juni t/m augustus. De toegankelijkheid en bevisbaarheid van de nvo's is matig. Daarnaast is het stortsteen vastgezet met gietasfalt waardoor het moeilijk toegankelijk is (onregelmatig en glad).

2.5 Beroepsvisserij

Tot 1 januari 2004 waren er twee beroepsvissers actief op het ARK; dhr. Smeenk tussen kilometer 0 en 7,5 inclusief de zijwateren De Diemen en het Nieuwe Diep, en dhr. De Bruin in het Betuwepand. Dhr. Smeenk is per 1 januari 2004 gestopt. Er wordt alleen op paling gevist in het ARK, met schietfuiken of kleine palingfuiken of het electro-visapparaat. Op enkele zijwateren (zoals de Diemen) werd door dhr. Smeenk ook met de zegen gevist. De beroepsvisserij had geen behoefte aan verruiming van benutting van schubvis. In latere discussies is de behoefte aan benutting van schubvis wel genoemd, evenals de wens om daar in de toekomst met de sportvisserij over verder te praten. Door dhr. Smeenk is aangegeven dat de palingvangsten de laatste jaren beter zijn en dat er weer veel glasaal aanwezig is. Ook de kwaliteit van de gevangen paling is goed. Dhr. De Bruin vist onregelmatig op het ARK en kan daarom moeilijk een oordeel over zijn palingvangsten geven.

2.6 Visserijbeheer

Uit de wateren die tot de visserijkundige eenheid ARK worden gerekend werd tot 2004 gemiddeld 14 ton brasem onttrokken middels de zegenvisserij op het Nieuw Diep en de Diemen. De onttrekking aan overige schubvis (karper, snoekbaars en blankvoorn) bedroeg nooit meer dan 300 kg per jaar. De beroepsvisserij onttrekt naar schatting zo'n 7 ton aal per jaar uit het ARK. Van de onttrekking van snoekbaars en aal door de hengelsport is nog geen schatting gemaakt. De beroepsvisserij zet op het ARK geen glasaal uit.

Figuur 2.2 Wedstrijdlocaties en nvo's langs het ARK.

3 Streefbeelden en beheerdoelstellingen

In dit hoofdstuk wordt een visie op de toekomstige situatie van het viswater en de visstand, en op de sport- en beroepsvisserij van het ARK beschreven. Als uitgangspunt zijn de bouwstenen en thema's gebruikt die zijn opgesteld door de VBC Amsterdam-Rijnkanaal.

3.1 Visstand en viswater

De waterkwaliteit (zie onderstaande tabel) dient in 2010 te voldoen aan de MTR-normen uit de Vierde Nota Waterhuishouding (NW4). Op de lange termijn wordt gestreefd naar het behalen van de VR-waarden uit de NW4.

Parameter	Eenheid	MTR	2000
Zwevend stof	mg/l	-	27
Cl	mg/l	200	102
SO ₄	mg/l	100	61
P-totaal	mg/l	0,15	0,27
N-totaal	mg/l	2,2	4,2
Cd	µg/l	2	0,1
Hg	µg/l	-	0,02
Cu	µg/l	3,8	7
Ni	µg/l	6,3	3
Pb	µg/l	220	2,6
Zn	µg/l	40	23
Cr	µg/l	84	<2
As	µg/l	3	2
Fluorantheen	µg/l	0,5	<0,04
Benzo(a)pyreen	µg/l	0,2	0,01
Simazin	µg/l	0,14	<0,05
Diuron	µg/l	0,43	<0,1
MCPA	µg/l	2	0,02

De MTR en VR-normering.

Het Maximaal Toelaatbaar Risiconiveau (MTR) betreft concentraties van stoffen, waarbij een bepaalde mate van verstoring van het waterleven te verwachten is. Deze normering is afkomstig uit de Vierde Nota Waterhuishouding (VenW, 1998). Het MTR wordt gehanteerd als minimum waterkwaliteitsdoel voor al het oppervlaktewater en wordt ook wel grenswaarde genoemd. Het MTR is in plaats gekomen van de vroegere basiswaterkwaliteit en Algemene Milieu Kwaliteit (AMK). Het MTR komt overeen met de bescherming van 95% van alle soorten waterleven in een watersysteem.

Het Verwaarloosbaar Risico (VR) wordt gehanteerd als waterkwaliteitsdoel, waarbij het oppervlaktewater optimaal kan functioneren als leefmilieu voor daarin thuishorend waterleven en wordt ook wel streefwaarde genoemd.

De hoofdfunctie van het kanaal, scheepvaart, bepaalt de ecologische ontwikkelingsmogelijkheden van het ARK. Vanuit de visserij wordt gestreefd naar een zodanige kwaliteit van het leefmilieu in het ARK, met uitzondering van het Betuwepand, dat een gezonde en evenwichtig opgebouwde visstand

van het brasem-snoekbaars viswatertype zich kan ontwikkelen. De viswatertypen zijn bedoeld voor min of meer natuurlijke wateren, wat het ARK duidelijk niet is. Het ARK is dus geen typisch water van het brasem-snoekbaars type, maar een dergelijke visstand past binnen het dynamische karakter van het watersysteem. Dit viswatertype wordt gekenmerkt door zichtdiepten in de zomer tot 40 centimeter en een waterplantenbedekking van minder dan 10 %. Kenmerkende vissoorten zijn de brasem en de snoekbaars, maar ook de pos, blankvoorn en aal worden veel aangetroffen.

Voor het Betuwepand wordt gestreefd naar een blankvoorn-brasem viswatertype. Dit viswatertype wordt gekenmerkt door zichtdiepten in de zomer van 40 tot 60 centimeter en een waterplantenbedekking van 10 tot 20 %. Kenmerkende vissoorten zijn de blankvoorn en de brasem, maar ook de snoekbaars, pos, kolblei en aal worden veel aangetroffen.

Voor het ARK wordt door Rijkswaterstaat directie Utrecht gestreefd naar 60 ha. natuurvriendelijke oevers (nvo's) met een totale lengte van minimaal 4 kilometer in 2035. De oevers dienen verspreid te liggen over tenminste 12 locaties langs beide zijden van het kanaal. De nvo's worden aangelegd binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) waarmee de barrièrewerking van het kanaal vervalt. De nvo's langs het kanaal dienen te zorgen voor goede paai-, opgroei- en foerageermogelijkheden voor de visstand, en vormen een leefgebied voor plantenminnende vissoorten. Door de nvo's zal de visstand een betere opbouw en een grote variatie krijgen. Daarnaast dienen de nvo's als broed- en foerageerplaats voor vogels, als leefgebied voor insecten en macrofauna en als verbindingzone voor zoogdieren en amfibieën.

Voor de zijwateren wordt gestreefd naar een snoek-blankvoorn viswatertype, en waar zich kansen voordoen, bijvoorbeeld doordat er geen scheepvaart is, naar een ruisvoorn-snoek viswatertype. Deze zijwateren zijn rijk aan waterplanten en vormen goede paai-, opgroei-, en foerageergebieden voor de visstand van het ARK.

Er wordt gestreefd naar een goed bestand aan grote karper; dit is karper groter dan 80 cm en/of met een gewicht van 10 kilo of meer, ten behoeve van de sportvisserij, specifiek de karpervisserij. Dit bestand is goed realiseerbaar binnen het brasem-snoekbaars viswatertype.

Het kanaal mag geen migratiebarrière vormen voor trekkende vissoorten. Kunstwerken in het kanaal zijn voor vissen eenvoudig te passeren, en de waterkwaliteit is van dien aard dat geen vissoorten er negatieve gevolgen van ondervinden. Vrije migratie van en naar het ARK dient mogelijk te zijn. Daarnaast wordt gestreefd naar verbetering van de intrek van glasaal, ten behoeve van een goede aalstand.

3.2

Sportvisserij

Er wordt gestreefd naar goede mogelijkheden voor de sportvisserij langs het ARK. Dankzij een goede visstand en een aantrekkelijke omgeving kunnen verschillende vormen van sportvisserij worden beoefend. Zo zijn voor de wedstrijdvisserij goed bereik- en bevisbare wedstrijdtrajecten aanwezig. Voor de karpervisserij wordt gestreefd naar een uitbreiding van het nachtvisseren voor het gehele jaar, in plaats van alleen de maanden juni - augustus. Tevens wordt gestreefd naar een uitbreiding van de mogelijkheid om met 3

hengels te vissen. Daarnaast zijn voor de recreatie- en snoekbaarsvissers (vanaf de kant) goede mogelijkheden om het kanaal te bevissen. Het kanaal is op de meeste plaatsen goed bereikbaar en op veel plaatsen kunnen vissers zelfs met de auto tot aan het kanaal komen. Er wordt naar gestreefd de huidige situatie te handhaven. Daarnaast dienen de negatieve gevolgen voor de bevisbaarheid van nvo's door sportvissers beperkt te worden en dient voorkomen te worden dat nvo's worden aangelegd op aantrekkelijke stekken of wedstrijdtrajecten.

3.3 Beroepsvisserij

Er wordt gestreefd naar goede mogelijkheden voor de beroepsvisserij op het ARK. Een ecologisch verantwoorde visserij op aal is de voornaamste doelstelling. De beroepsvisserij heeft behoefte aan benutting van schubvis, en het is de wens van de beroepsvisserij om daar in de toekomst met de sportvisserij over te praten.

Er wordt naar gestreefd de vrijvallende visrechten van dhr. Smeenk aan een nieuwe beroepsvisser te verhuren, met een verplichte machtiging aan de AHV.

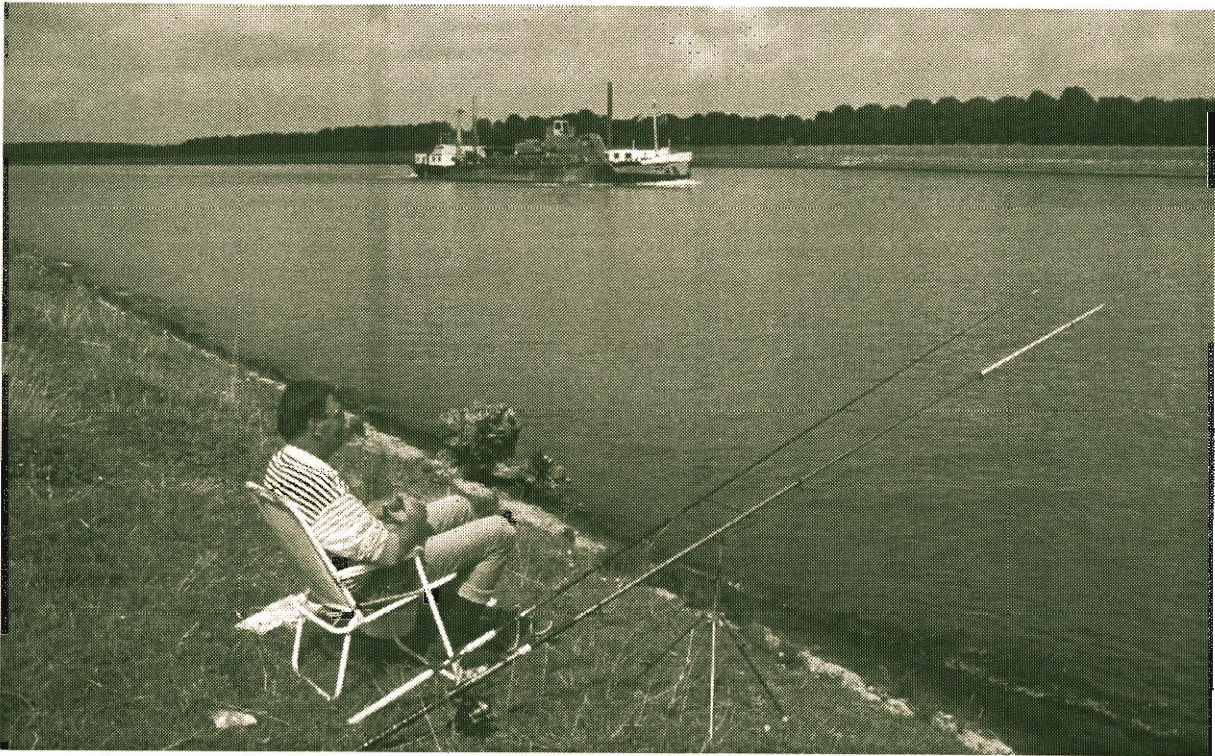
3.4 Overig

Door beroep- en sportvisserij wordt gestreefd naar een controle op het ARK, die ervoor zorg draagt, dat de sport- en beroepsvisserij geen schade ondervinden door zwartvisserij, stroperij, diefstal en vernieling van beroepsvangtuigen. Door een goede en regelmatige controle langs het kanaal wordt zwartvisserij door sportvissers beperkt. Daarnaast is een regelmatige controle op stroperij, diefstal en vernieling van beroepsvangtuigen van groot belang voor de beroepsvisserij en ook voor de visstand.

Er wordt gestreefd naar uniforme regelgeving langs het gehele ARK via de vergunningen van de diverse hengelsportverenigingen. Hierdoor wordt de regelgeving voor de sportvissers vereenvoudigd, en zal ook de controle van sportvissers op het in bezit hebben van geldige visdocumenten makkelijker worden.

De hengelsportverenigingen die visrechten huren op het ARK, streven naar gemeenschappelijke uitwisseling van sportvisserijmogelijkheden. De leden van de verenigingen moeten op het hele kanaal kunnen vissen zonder van meerdere verenigingen lid te hoeven zijn.

Er dient goede communicatie plaats te vinden tussen RWS als waterbeheerder, controlerende instanties zoals politie en AID en de VBC ARK als vertegenwoordiging van de visrechthebbenden. In de huidige situatie is deze communicatie gewaarborgd doordat RWS vertegenwoordigd is in de VBC. Ook een goede communicatie met de achterban van de VBC ARK is van groot belang.

Sportvisserij langs het Amsterdam-Rijnkanaal; hier nabij Tiel.

4 Knelpunten en maatregelen

In dit hoofdstuk worden de knelpunten voor viswater en visstand en sport- en beroepsvisserij beschreven. Aansluitend worden maatregelen voorgesteld en aanbevelingen gedaan om de knelpunten op te lossen.

4.1 Visstand en viswater

Paai- en opgroeigebieden

Er is een groot gebrek aan paai- en opgroeigebieden voor de visstand in het ARK. Voor plantenminnende vissoorten is er geen paai- en leefgebied en andere vissoorten worden in het juveniele stadium beperkt door de afwezigheid van voldoende opgroeigebied.

Om deze situatie te verbeteren streeft RWS naar realisering van 60 ha. nvo's met een totale lengte van minimaal 4 kilometer in 2035. De oevers zullen verspreid over tenminste 12 locaties langs beide zijden van het kanaal worden aangelegd. Door deze nvo's zullen niet alleen de paai- en opgroeimogelijkheden verbeteren, waardoor de visstand gezonder en gevarieerder zal worden, maar zal ook leefgebied gecreëerd worden voor plantenminnende vissoorten. Daarnaast zullen de nvo's fungeren als broed- en foerageerplaats voor vogels, als leefgebied voor insecten en macrofauna en als verbindingzone voor zoogdieren en amfibieën.

De zijwateren, die in open verbinding staan met het ARK, zijn over het algemeen in de huidige situatie weinig geschikt als paai- en opgroeigebied (zie paragraaf 2.2). In potentie kunnen deze wateren zeer waardevol zijn als paai- en opgroeigebied voor de visstand van het ARK. Voor deze wateren wordt gestreefd naar het snoek-blankvoorn of ruisvoorn-snoek viswatertype (zie paragraaf 3.1).

Stortstenen oevers

De met gietasfalt vastgegoten stortsteen zijn nadelig voor de visstand en dan vooral voor de aal en juveniele vissen. Kieren en gaten in het stortsteen bieden in andere kanalen beschutting voor aal en juveniele vissen in een situatie waar toch al weinig beschuttingsmogelijkheden te vinden zijn. Door het stortsteen met gietasfalt vast te leggen komen deze beschuttingsmogelijkheden te vervallen.

Indien mogelijk dienen met stortsteen vastgelegde oevers te worden ontdaan van het gietasfalt en dient bij nieuw aan te leggen stortsteen oevers geen gietasfalt gebruikt te worden.

Visstandgegevens

Er zijn weinig recente gegevens van de visstand van het ARK voorhanden. In 1992 is voor het laatst een visserijkundig onderzoek uitgevoerd, waarbij verschillende visserijmethoden zijn gebruikt om een zo compleet mogelijk beeld van de visstand te krijgen. Gevist is met de kuil, met het electrovisapparaat en met sonarapparatuur. Hierdoor was het mogelijk een goed beeld te krijgen van de soortensamenstelling (zowel op aantals- als gewichtsbasis), de conditie, de groei en de biomassa van de visstand. Vanaf 1992 tot 1999 werden door het RIVO jaarlijks de fuikvangsten geregistreerd. Deze fuikvangsten geven een goed beeld van de range aan vissoorten die in het ARK voorkomen. Een fuik is een selectief vangtuig

waarmee vooral bentische (bij de bodemlevende) vissen worden gevangen. De biomassa van een water kan niet worden berekend met behulp van fuikvangsten.

Om een goed en compleet beeld te kunnen krijgen van de huidige toestand van de visstand dient opnieuw een visserijkundig onderzoek uitgevoerd te worden. Bij voorkeur wordt het onderzoek uitgevoerd conform de uitvoering van het visserijkundig onderzoek in 1992, maar wel binnen de huidige STOWA-richtlijnen, zodat een goede vergelijking mogelijk is. Er zal dus met verschillende technieken gevist moeten worden, zoals electro- en kuilvisserij en sonarsurvey's. Daarnaast dienen de soortensamenstelling, de conditie, de groei en de biomassa vastgesteld te worden. Om de toekomstige ontwikkelingen in de visstand te kunnen blijven volgen, is het noodzakelijk een dergelijk visserijkundig onderzoek met regelmaat te herhalen. Via de implementatie van de Kaderrichtlijn Water wordt een regelmatige monitoring van de visstand ook een verplichting voor de waterbeheerder.

Naast het uitvoeren van visserijkundig onderzoek, kan ook de vangstregistratie door beroeps- en sportvissers bijdragen aan een beter beeld van de visstand. Vangstregistratie door beroepsvissers door middel van fuiken is een goede methode om te bepalen welke vissoorten in het ARK voorkomen. Zeldzame vissoorten worden bij een visserijkundig onderzoek vanwege de relatief lichte visserij inspanning vaak niet gevangen, terwijl de beroepsvisserij deze vissoorten sporadisch wel in de fuiken aantreft. Bij vangstregistratie door de beroepsvisserij is alleen van belang de soorten en de aantallen te registreren. Hiertoe dient een registratieformulier te worden ontwikkeld. Gezien de inspanning die door de beroepsvisserij geleverd wordt om vangstgegevens te registreren, kan een financiële vergoeding worden overwogen.

Vangstregistratie door de sportvisserij moet uitgebreid worden opgezet. Met name viswedstrijden lenen zich om snel een grote hoeveelheid gegevens te verzamelen. De gevangen vis kan na afloop van de wedstrijd worden gedetermineerd, waarna de lengte en het gewicht van de vissen bepaald kan worden. Bij viswedstrijden zullen voornamelijk vissoorten als brasem en blankvoorn gevangen worden, maar ook soorten als kolblei, baars, winde en anderen zullen boven water komen. Bij voorkeur worden van al deze soorten op eenzelfde manier de lengte en gewicht vastgesteld, zodat voor deze soorten de leeftijdsopbouw, conditie en het aantal vissen per hengel per uur bepaald kan worden. De gegevens dienen standaard te worden verwerkt, hiertoe dient een registratieformulier te worden ontwikkeld.

4.2 Sportvisserij

Regelgeving

Op het ARK is nachtvissen momenteel alleen mogelijk in de maanden juni tot en met augustus. Daarnaast mag er nu op het grootste deel van het ARK met maximaal 2 hengels per persoon gevist worden. Vanuit de sportvisserij bestaat de behoefte het nachtvissen uit te breiden naar het gehele jaar, en het vissen met 3 hengels per persoon mogelijk te maken. Er zijn al ontwikkelingen in die richting gaande, zo geeft de AUHV al een driehengelvergunning uit, de AWHB overweegt dit voorbeeld te volgen.

Momenteel bestaan er verschillen in vergunningvoorwaarden binnen de verschillende hengelsportverenigingen (HSV's) die vissen op het ARK. Door de VBC is vastgesteld dat alle verenigingen de volgende voorwaarden in de vergunning opnemen; meeneemlimiet van 2 snoekbaarzen per persoon, minimummaat voor aal van 32 cm, en terugzetplicht/meeneemverbod voor snoek en karper. Voor wat betreft andere vissoorten worden de wettelijke minimummaten gehanteerd. HSV's met afwijkende vergunningvoorwaarden zullen dit kortsluiten met de achterban, waarna de gestelde voorwaarden in de vergunning dienen te worden opgenomen.

Bevisbaarheid en bereikbaarheid

De bevisbaarheid van het ARK voor de sportvisserij is over het algemeen goed te noemen. Echter, de bevisbaarheid van oevers met hoog opgaande begroeiing is voor de sportvisserij nadelig. Het hoge gras bemoeilijkt het vissen, wat vooral bij wedstrijden problemen geeft. Dit wordt veroorzaakt door het ecologisch maai-beheer van RWS. Een oplossing hiervoor zou kunnen zijn *niet meer ecologisch te maaien*. Door RWS is echter aangegeven dat ze vanwege hoge beheerkosten, onmogelijk haar maai-beheer ten behoeve van de sportvisserij aan kan passen. Wellicht dat de sportvisserij tegemoet gekomen kan worden door op enkele locaties (gezamenlijk vast te stellen) periodiek te maaien (zoals ook in het Betuwepand gebeurt), zodat daar door sportvissers gevist kan worden. Ook de bevisbaarheid van de met gietasfalt vastgegoten stortstenen oevers van NVO's is slecht. Deze oevers zijn onregelmatig en als ze nat zijn ook glad. RWS wil het gebruik van bitumen loslaten bij het ontwerpen van NVO's. De bevisbaarheid van de NVO's is matig. Sportvissers kunnen vaak niet meer bij het water komen, waardoor de NVO's als visstekken voor de sportvisserij geen waarde hebben. RWS heeft aangegeven de NVO's niet aan te willen passen voor sportvissers. De natuurfunctie van de NVO's komt voor RWS op de eerste plaats. Voor de VBC is het van belang tijdig in te kunnen spreken op plannen van RWS om NVO's aan te leggen. Op die manier kan worden voorkomen dat RWS NVO's op aantrekkelijke visstekken of op een wedstrijdtracé aanlegt. Zie figuur 2.2 voor belangrijke wedstrijdtrajecten. RWS heeft aangegeven dat de ligging van de NVO's wordt bepaald door de EHS (Ecologische Hoofdstructuur).

De bereikbaarheid van het ARK dreigt door lokale maatregelen af te nemen. Recent zijn langs delen van het ARK verbodsborden geplaatst, waardoor de bereikbaarheid wordt belemmerd. Het is van belang deze ontwikkelingen te volgen en in overleg te treden met de verantwoordelijke instanties, zodat de bereikbaarheid niet verder vermindert.

4.3

Beroepsvisserij

Door RWS zijn in het verleden maatregelen in het ARK uitgevoerd die een negatief effect hebben op de aalstand. Het met gietasfalt vastgieten van stortstenen is nadelig voor de visstand en dan vooral voor de aal en juveniele vissen, die tussen de stortstenen voedsel en schuilplaatsen kunnen vinden. De beroepsvisserij wordt hiervoor niet gecompenseerd. Indien mogelijk dienen met stortsteen vastgelegde oevers te worden ontdaan van het gietasfalt en dient bij nieuw aan te leggen stortsteen oevers geen gietasfalt gebruikt te worden.

4.4 Overig

Controle sport- en beroepsvisserij

Momenteel is er een grote verscheidenheid in het controlebeleid van de diverse HSV's. Er is behoefte aan intensivering en afstemming van controles. Onder controle wordt verstaan het controleren op het in bezit hebben van geldige visdocumenten en op het naleven van de in de wet en de vergunning opgenomen bepalingen en voorwaarden.

Om zwartvisserij door sportvissers tegen te gaan, zal regelmatig gecontroleerd dienen te worden en dan vooral op de dagen dat er veel sportvissers langs de waterkant zitten. Daarnaast gaat van een regelmatige controle ook een preventieve werking uit. In de VBC dienen afspraken gemaakt te worden over het minimale aantal controles dat wordt uitgevoerd. Daarnaast dienen de HSV's in onderling overleg te treden met de plaatselijke politie en BOA's, zodat gezamenlijk tegen overtreders opgetreden kan worden.

Daarnaast is er ook behoefte aan intensivering van de controle van de beroepsvisserij. De VBC dient in overleg te treden met de AID, zodat gezamenlijk kan worden bepaald wat de beste strategie is om de beroepsvisserij te controleren en met welke regelmaat.

Communicatie

De communicatie tussen de VBC en RWS is over algemeen goed te noemen. De VBC is echter van mening dat nieuwe planvorming soms laat door RWS wordt gecommuniceerd. De VBC zou graag eerder op de hoogte gebracht worden van nieuwe planvorming.

De communicatie met de achterban van de HSV is momenteel niet optimaal en dient verbeterd te worden. Dit zou bereikt kunnen worden door een artikel in verenigingsbladen, waarin wordt uitgelegd wat de VBC inhoudt, waar de VBC mee bezig is en wat het nut hiervan is voor de sportvisserij. Dit kan ook in brochurevorm onder de HSV leden verspreid worden. Verwacht wordt dat de brochure die verschijnt bij dit visstandbeheerplan bijdraagt aan de communicatie met de HSV's.

Scheepvaart

Door de hekgolven die veroorzaakt worden door de scheepvaart kunnen gevaarlijke situaties voor sportvissers ontstaan, zoals in het Betuwepand is geconstateerd. Dit is echter de eigen verantwoordelijkheid van de sportvissers. RWS is bezig na te gaan wat de mogelijkheden zijn om op te treden tegen te snel varende schepen.

Vergunningen

Om in het gehele ARK te mogen vissen anders dan met één hengel en aangewezen aassoorten, heeft een sportvisser nu nog meerdere visvergunningen nodig. De intentie is om tot gemeenschappelijke uitwisseling van sportvisserijmogelijkheden te komen (bijvoorbeeld door het verstrekken van een machtiging), met andere woorden: alle leden van de betrokken verenigingen krijgen dezelfde vismogelijkheden.

5 Uitvoeringsprogramma

In dit hoofdstuk zullen de actiepunten in tabelvorm worden beschreven. Het betreft actiepunten die door de VBC worden ondernomen gedurende de planperiode. De VBC actualiseert het uitvoeringsprogramma ieder jaar.

5.1 Actiepunten

Actie	Omschrijving	Verantwoordelijken	Tijdspad
Visstand en viswater			
1	Verbeteren paai- en opgroeimogelijkheden, vergroten leefgebied plantenminnende vissoorten		
1.1	Aanleggen 60 ha nvo's	RWS	planperiode
1.2	Verbeteren paai-en opgroeigebieden zijwateren	wb's, oe.	planperiode
2	Verbeteren beschuttingsmogelijkheden		
2.1	Bezien verwijderen gietasfalt stortstenen oevers	RWS	planperiode
2.2	Stop gebruik gietasfalt bij nieuw aan te leggen stortstenen oevers	RWS	zsm
3	Verbeteren kennis huidige visstand		
3.1	Uitvoeren visserijkundig onderzoek	RWS	zsm
3.2	Opzetten vangstregistratie beroepsvisserij	VBC	zsm
3.3	Opzetten vangstregistratie sportvisserij	VBC	zsm
Sportvisserij			
4	Regelgeving		
4.1	Uitbreiden nachtvisserij gehele jaar	VBC	2005
4.2	Uitbreiden mogelijkheid vissen met 3 hengels	VBC	2005
4.3	Gelijktrekken vergunningvoorwaarden	VBC, HSV's	2005
5	Bevisbaarheid		
5.1	Maaibeheer afstemmen	RWS, VBC	2005
5.2	Afstemming aanleg nvo's tbv bevisbaarheid	RWS, VBC	planperiode
6	Bereikbaarheid		
6.1	In overleg met RWS bereikbaarheid handhaven/uitbreiden	VBC	planperiode
Beroepsvisserij			
7	Beroepsvisserij		
7.1	Overleg met RWS over beleid t.a.v. stortstenen oevers	RWS, VBC	planperiode
7.2	Opvolging Smeenk afhandelen	LNV	vóór 2005
Overig			
8	Controle sport- en beroepsvisserij		
8.1	Intensivering controle sportvisserij	VBC, HSV's, pp, BOA's	2005
8.2	Intensivering controle beroepsvisserij	VBC, AID	2005
9	Communicatie		
9.1	Handhaven goede communicatie VBC - RWS	VBC, RWS	planperiode
9.2	Verbeteren communicatie VBC - achterban	VBC, HSV's	planperiode
10	Vergunningen		
10.1	Gemeenschappelijke uitwisseling sportvisserijmogelijkheden	VBC	planperiode
Visplan			
11	Uitvoeren en herzien visplan	VBC	jaarlijks

De in de bovenstaande tabel gebruikte afkortingen staan voor:

RWS	Rijkswaterstaat directie Utrecht
wb's	Waterbeheerders
oe.	Oevereigenaren
VBC	VBC ARK
HSV's	Hengelsportverenigingen
zsm	zo spoedig mogelijk
pp	plaatselijke politie
BOA's	Buitengewone opsporingsambtenaren
AID	Algemene Inspectie Dienst

5.2

Vervolgtraject

Na afronding van dit VBP zal de VBC ARK actief aan de slag moeten gaan met de actiepunten zoals verwoord in hoofdstuk 4 en paragraaf 5.1. Deze lijst dient jaarlijks bijgewerkt te worden; afgeronde onderwerpen kunnen als actiepunt worden verwijderd en benodigde maatregelen dienen te worden toegevoegd. Op deze wijze wordt voorkomen dat dit plan in de kast of de lade verdwijnt, en is het mogelijk de praktische invulling te bewerkstelligen die met dit plan wordt beoogd.

Het is van groot belang nieuwe ontwikkelingen in het water- en visstandbeheer, zoals de Kaderrichtlijn Water (KWR) op de voet te blijven volgen, zodat men steeds op de hoogte blijft van recente ontwikkelingen waardoor snel kan worden gereageerd.

6 Visplan

In dit hoofdstuk worden afspraken over de mogelijkheden tot benutting van de visstand van het ARK beschreven. De VBC actualiseert het visplan ieder jaar.

6.1 Situatieschets benutting visstand ARK

Het visrecht op het ARK is voor het overgrote deel in handen van diverse hengelsportverenigingen (zie paragraaf 2.3). Beroepsmatige bevissing van de visstand vond tot en met 2003 alleen plaats tussen de kilometers 0 tot 7,5 en 12 tot 14 (door dhr. Smeenk) en 62 tot 71 (door dhr. de Bruin). Thans wordt alleen tussen de kilometers 62 en 71 beroepsmatig gevist. Op deze delen van het ARK werd en wordt alleen op aal gevist. De beroepsvisserij had in het verleden geen behoefte aan verruiming van benutting met schubvis. Inmiddels is die behoefte wel gebleken, en hoopt de beroepsvisserij daar in de toekomst met de sportvisserij over van gedachten te kunnen wisselen.

Uit de wateren die tot de visserijkundige éénheid ARK worden gerekend werd tot 2004 gemiddeld 14 ton brasem onttrokken middels de zegenvisserij op het Nieuw Diep en de Diemen. De onttrekking aan overige schubvis (karper, snoekbaars en blankvoorn) bedroeg nooit meer dan 300 kg per jaar. Van de onttrekking van snoekbaars door de hengelsport is nog geen schatting gemaakt.

6.2 Bevissing aal

Voordat Dhr. Smeenk eind 2003 met de beroepsvisserij stopte, beviste hij de aal met schietfuiken, in totaal 96 met een totale lengte van 650 meter. De fuiken waarmee gevist werd, hebben een doorsnede van 75 cm en een maaswijdte van 15 mm. Aan de fuiken zit een zware ketting van ongeveer 10 kilogram. De fuiken werden ongemarkeerd uitgezet en met behulp van een dreg werd de ketting omhoog gehaald.

De fuiken werden alleen in de maanden juli tot en met september in de lengte van het kanaal uitgezet op ongeveer 20 meter van de oever. De fuiken werden 's avond uitgezet en de volgende morgen weer opgehaald.

Dhr. de Bruin bevist de aal alleen met kleine palingfuiken en het electro-visapparaat, vooral in de omgeving van Tiel. De bevissing van het ARK door dhr. de Bruin is onregelmatig.

Tot 2004 werd door de beroepsvisserij naar schatting jaarlijks ongeveer 7 ton aal uit het ARK onttrokken. De beroepsvisserij zet op het ARK geen glasaal uit. Over de onttrekking van aal door de sportvisserij zijn geen gegevens bekend.

6.3 Afspraak karper/aal

Tussen de beroepsvisser dhr. Smeenk (volledig visrecht op het ARK tussen kilometers 0 en 7,5 tot 31-12-03) en de Algemene Weesper Hengelaarsbond (AWHB; volledig visrecht op het ARK tussen kilometers 7,5 en 18,85) is in 2002 een afspraak gemaakt over de visserij op aal en karper.

Volgens de afspraak is door de AWHB een vergunning afgegeven aan dhr. Smeenk voor de aalvisserij voor het ARK te Nigtevecht tussen kilometerraaien 12 en 14 tegen een minimale vergoeding. De bevissing op aal mocht uitsluitend worden uitgevoerd met schietfuiken of gewone fuiken (met ontsnappingsringen voor ondermaatse aal). Alle gevangen vissoorten behalve de aal dienden onmiddellijk ter plaatse te worden teruggezet.

In ruil daarvoor is door dhr Smeenk afgezien van het vissen op en behouden van karper (alle variëteiten van *Cyprinus carpio*, al dan niet gedeeltelijk beschud en ongeacht de lengte) in het ARK tussen kilometer 0 en 7,5 inclusief de zijwateren De Diemen en het Nieuwe Diep. De karpers die als bijvangst in beroepsvistuig werden gevangen werden onmiddellijk ter plaatse teruggezet. De VBC diende op de hoogte gehouden te worden van de in beroepsvistuigen aangetroffen karper, middels een vangstopgave aan de VBC met daarin vermeld aantallen, vangstplaats en vangstdatum en een inschatting van de afmetingen van de gevangen karpers.

Aangezien dhr. Smeenk niet langer als beroepsvisser op het ARK actief is, is de afspraak komen te vervallen. Indien de vrijgekomen visrechten van dhr. Smeenk opnieuw aan een beroepsvisser worden verhuurd, zou de VBC graag zien dat de bovenstaande afspraak ook met de nieuwe beroepsvisser gemaakt wordt.

6.4 Spiegelkarperprojecten

Sinds 1998 zijn in het kader van spiegelkarperprojecten van de AHV en de AWHB tot nu toe ruim 2100 spiegelkarpers uitgezet in de Amstelboezem, welke in directe verbinding staat met het ARK. Daarnaast hebben de AUHV en een vereniging uit Woerden, uitzettingen gedaan in aangrenzende wateren van het ARK. Inmiddels zijn al 140 terugmeldingen gedaan van in het ARK gevangen spiegelkarpers, afkomstig van deze uitzettingen.

Verklarende woordenlijst

Anadroom	Vissoorten met een leefgebied in het zoute water en paaigebieden in het zoete binnenwater (zoals zalm, zeeforel, houting, steur).
Benthivoor	Vissen die zich voeden met op of in de bodem levende macrofauna. Dit is 70% van de pos, alle zeelt boven de 6 cm, alle baars tussen de 15 en 20cm, en alle niet-roofvissen boven de 15cm.
Habitat	Het leefgebied van een diersoort, dat voldoet aan de door de soort gestelde specifieke eisen ten aanzien van abiotische en biotische omgevingsfactoren.
Juveniel	Jong dier dat niet meer volledig afhankelijk is van ouderzorg.
Katadroom	Vissoorten met een leefgebied in het zoete binnenwater en paaigebieden in het zoute water (zoals aal en bot).
Looprecht	Recht tot het betreden van de oever van het viswater.
Morfologie	Onderstaand de 3 betekenissen van het woord morfologie: <ol style="list-style-type: none">1. Leer en vorm van bouw van de organismen.2. Leer en beschrijving van de vormen van het aardoppervlak.3. Taalkunde die de woordvorm bestudeert. In de context van dit plan wordt punt 2 bedoeld.
Natuurvriendelijke oever	Oevervorm waarbij de nadruk niet uitsluitend ligt op een effectieve verdediging van het land tegen het water en andersom, maar waarbij tevens aandacht wordt geschonken aan andere functies die oevers vervullen. Met name de ecologische functie is bij natuurvriendelijke oevers van belang. Als overgangszone tussen water en land vormen oevers het leefmilieu van tal van watergebonden planten en dieren.
Nutriënten	Voedingsstoffen. Hiermee worden met name mineralen aangeduid, die essentieel zijn voor de groei van planten.
Rheofiel	Vissoorten waarvan alle of enkele levensstadia gebonden zijn aan stromend water (van rivieren of beken), met de daarbij behorende oeverzones met langzaam stromend water of stilstaand water.
Streefbeelden	Een beschrijving van het referentiekader en ontwikkelingsmogelijkheden op de lange termijn.
Subsidie	Financiële steun van een overheid of andere instantie.
Substraat	Min of meer vast materiaal in water, waaraan of - op zich organismen kunnen vestigen, zoals zand of stenen op de waterbodem en waterplanten.

Visstandbeheer

Het samenhangend geheel van activiteiten en maatregelen dat is gericht op het optimaliseren van de visserijmogelijkheden door middel van sturing van visstand en visserij(gebruik).

Visstandbeheercommissie (VBC)

Een VBC vormt een overlegplatform waaraan naast visrechthebbenden verschillende partijen en belanghebbenden (water- en natuurbeheerders) kunnen deelnemen en waarbinnen ideeën kunnen worden uitgewisseld en doelstellingen en activiteiten op het gebied van visserij(beheer), viswater- en visstandbeheer op elkaar worden afgestemd.

Verwerkte literatuur

- Cazemier, W.G., R.L.P. Lanfers & J.A.M. Wiegerinck (1993). Biologische monitoring zoete Rijkswateren; Samenstelling van de visstand in 1992/1993 op basis van kor- en kuilvangsten. RIVO Nederlands Instituut voor Visserijonderzoek, IJmuiden.
- Cazemier, W.G., H.B.J.H. de Jong & J.A.M. Wiegerinck (1995). Biologische monitoring zoete Rijkswateren; Samenstelling van de visstand in 1993 op basis van vangsten met fuiken. RIVO Nederlands Instituut voor Visserijonderzoek, IJmuiden.
- Delforterie, B. (2002). De visstand in het Amsterdam-Rijnkanaal; Wat is de relatie en functie van de zijwateren van het Amsterdam-Rijnkanaal op de visstand in het Amsterdam-Rijnkanaal. *Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij, Nieuwegein*. Studentenrapport.
- Delforterie, B. (2002). De visstand in het Amsterdam-Rijnkanaal; Bijlagenrapport. *Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij, Nieuwegein*. Studentenrapport.
- Hartgens, E.M., J.A.M. Wiegerinck, H.B.H.J. de Jong & H.J. Westerink (1998). Biologische monitoring zoete Rijkswateren; Samenstelling van de visstand in 1997 op basis van vangsten met fuiken en zalmsteken. RIVO Nederlands Instituut voor Visserijonderzoek, IJmuiden.
- NVVS (2001). Sportvisserijgebruik. Nederlandse Vereniging van Sportvissersfederaties, Amersfoort.
- OVV (2004). Projectbeschrijving Visstandbeheerplan Amsterdam-Rijnkanaal, Projectnummer AV 5859 02-'03, 13 februari. *Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij, Nieuwegein*.
- Stam, M.A., J.A.M. Wiegerinck, H.J. Westerink & H.B.H.J. de Jong (1999). Biologische monitoring zoete Rijkswateren; Samenstelling van de visstand in 1998 op basis van vangsten met fuiken en zalmsteken. RIVO Nederlands Instituut voor Visserijonderzoek, IJmuiden.
- Vriese, F.T. & S. Semmekrot (1994). Ecologische optimalisering van de visstand in het Amsterdam-Rijnkanaal. *Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij, Nieuwegein*.
- Wiegerinck, J.A.M., W.G. Cazemier & H.J. Westerink (1995). Biologische monitoring zoete Rijkswateren; Samenstelling van de visstand in 1994/1995 op basis van korvangsten. RIVO Nederlands Instituut voor Visserijonderzoek, IJmuiden.
- Wiegerinck, J.A.M., W.G. Cazemier & H.J. Westerink (1996). Biologische monitoring zoete Rijkswateren; Samenstelling van de visstand in 1995 op basis van vangsten met fuiken. RIVO Nederlands Instituut voor Visserijonderzoek, IJmuiden.
- Winter, H.V., E.M. Hartgens, J.A.M. Wiegerinck & H.J. Westerink (1999). Biologische monitoring zoete Rijkswateren; Samenstelling van de visstand in 1999 op basis van vangsten met fuiken en zalmsteken. RIVO Nederlands Instituut voor Visserijonderzoek, IJmuiden.

Bijlagen

Bijlage I	Vissoorten in het ARK	29
Bijlage II	Sportvisserijtypen	31
Bijlage III	Viswatertypering ondiepe en stilstaande wateren	33

Bijlage I Vissoorten in het ARK

Vissoorten	OVB92	RIVO92/3	RIVO93	RIVO94/5	RIVO95	RIVO97	RIVO98	RIVO99	Totaal
Aal of Paling	18	3	648	16	245	953	1542	1070	4495
Alver	45		4		6	113		1	169
Baars	39	19	335	14	740	niet gereg.	niet gereg.	niet gereg.	1147*
Bittervoorn					1				1
Blankvoorn	154	72	116	140		niet gereg.	niet gereg.	niet gereg.	482*
Bot	5		26	2	42	181	78		331
Brasem	762	530	291	1313	55	niet gereg.	niet gereg.	niet gereg.	2950*
Bronforel					1			1	2
Cypriniden hybr.		6		2					8
DD-stekelbaars	2								2
Diklipharder			2		13	50	106		171
Fint					2	14	15	17	48
Giebel							1		1
Goudvis						1	1	3	5
Graskarper			1			3	2	1	7
Houting							1	1	2
Karper			6	1	4	38	60	11	120
Kleine modderkruiper						1			1
Kolblei	79	74	107	190	8	390	153	124	1125
Kopvoorn					15				15
Kroeskarper			4		8	10	12	10	44
Kwabaal						2			2
Meerval					1	2	1	2	6
Pos	56	67	67	241	100	niet gereg.	niet gereg.	niet gereg.	531*
Regenboogforel			5		4	2	5	3	19
Rivierdonderpad	1			1					2
Riviergrondel				1	2	1			4
Rivierprik		1	1		9	36	7	8	62
Ruisvoorn			195		71	864	371	306	1807
Serpeling					1			2	3
Snoek		2	11	1	9	38	32	24	117
Snoekbaars	13	38	391	96	1445	niet gereg.	niet gereg.	niet gereg.	1983*
Spiering	4	11		8	6	3			32
TD-stekelbaars	1								1
Winde	9	1		1		9	3	7	30
Zeeforel			3		2	5	3	2	15
Zeelt			7		7	39	16	16	85
Zeeprik			1		2	1	5	9	18
Zonnebaars			1		1	2	1	1	6
Zwarte Amerikaanse dwergmeerval							1		1

Afkortingen:

OVB92	Vriese & Semmekrot, 1993
RIVO92/93	Cazemier <i>et al</i> , 1993
RIVO93	Cazemier <i>et al</i> , 1995
RIVO94/95	Wiegerink <i>et al</i> , 1995
RIVO95	Wiegerink <i>et al</i> , 1996
RIVO97	Hartgens <i>et al</i> , 1998
RIVO98	Stam <i>et al</i> , 1999
RIVO99	Winter <i>et al</i> , 1999
Niet gereg.	Deze soorten zijn wel gevangen maar niet geregistreerd.
*	Exclusief 3 jaren waarin deze soorten wel gevangen zijn maar niet geregistreerd.

Bijlage II Sportvisserijtypen

Wedstrijdvisserij

De wedstrijdvisser vist over het algemeen in kanalen en rivieren. Hierbij wordt vooral gevestig met een vaste hengel of feeder (soort werphengel) vanaf de kant op brasem en blankvoorn. De visser verplaatst zich tijdens het vissen niet. Als eisen stelt een wedstrijdvisser aan het water een maximale diepte van 3 tot 5 meter (minimaal 1 meter langs de oevers) en een breedte van minimaal 20 meter. De zichtdiepte van het water is niet van belang. Het bedekkingspercentage waterplanten is 0 tot 10 %. Als wensen heeft de wedstrijdvisser een rechte, uniforme oever met zo weinig mogelijk begroeiing. De afstand van de parkeerplaats naar de visplaats is maximaal 50 tot 100 meter. De visplaats dient redelijk goed bereikbaar te zijn, door de aanwezigheid van paden en vrijwel geen hindernissen, zoals prikkeldraad, hekken en sloten.

Recreatievisserij

De recreatievisser vist in stadswateren, visvijvers, kanalen, rivieren en meren, kortom vrijwel overal. Er wordt vanaf de kant met een vaste stok of werphengel gevestig op brasem, blankvoorn, kolblei, ruisvoorn en zeelt (vrijwel alle vissoorten worden bevestig). Als eisen aan het water stelt de recreatievisser een diepte van maximaal 3 tot 5 meter met een bedekkingspercentage van waterplanten van 0 tot 10 %. De oever is bij voorkeur natuurlijk en grillig met een begroeiing van riet, bomen en struiken met minimaal om de 5 tot 10 meter open plekken. De afstand van de parkeerplaats naar de visplaats mag maximaal 100 meter bedragen. De bereikbaarheid van de visplaats door paden is gewenst. Hindernissen vormen geen bezwaar. De beleving van het vissen vormt voor de recreatievisser de belangrijkste drijfveer.

Karpervisserij

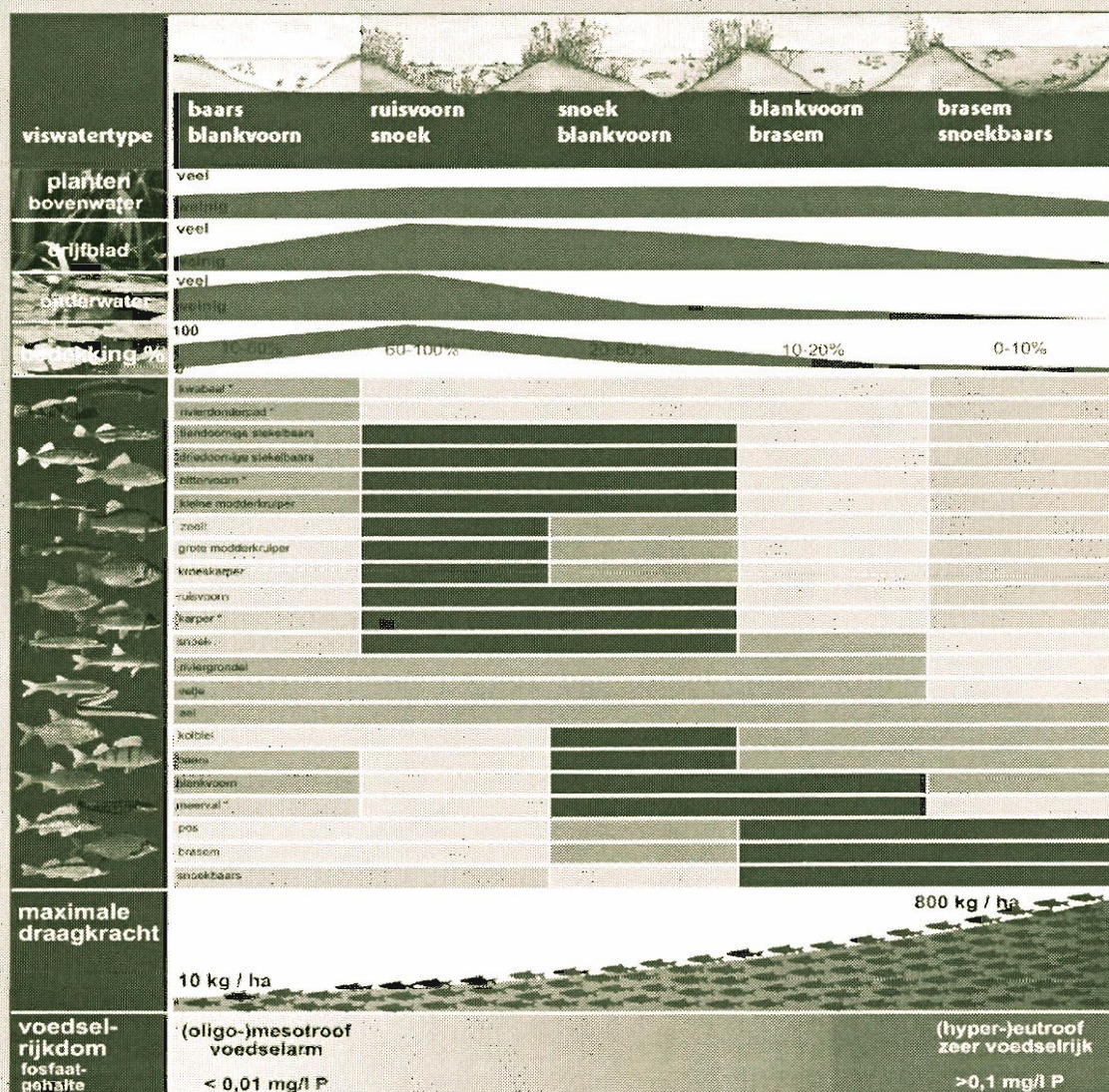
Karpervissen is een vorm van visserij die plaats vindt op vrijwel alle soorten water, waarbij vanaf de kant met een werphengel, statisch specifiek op karpers wordt gevestig. De eisen die een karpervisser aan het water stelt zijn over het algemeen niet hoog. Alleen een redelijke diepte (1 tot 3 meter) en een begroeide oever, met riet, bomen en struiken met kleine open plekken zijn gewenst. De bereikbaarheid van de visplaats is vaak van ondergeschikt belang.

Snoekbaarsvisserij

Het vissen op snoekbaars vindt plaats in meren, rivieren, zand-, klei-, en grindgaten en (grote) kanalen. De snoekbaars wordt met een werphengel vanuit de boot of vanaf de kant bevestig. De visser verplaatst zich hierbij lopend langs, dan wel varend over, het water. De snoekbaarsvisser stelt als eisen aan het water dat het een minimale diepte heeft van 2 meter en dat de breedte van het water minimaal 5 meter is. Het bedekkingspercentage met waterplanten ligt tussen de 0 en 10 %. Verder heeft de snoekbaarsvisser als wensen natuurlijke grillige, oevers begroeit met struiken met kleine open plekken. Een goede bereikbaarheid van de visplaats is niet van belang. Voor de bootvissende snoekbaarsvisser geldt dat een trailerhelling en/of een botenverhuur gewenst is.

Bijlage III Viswatertypering ondiepe en stilstaande wateren

Ontwikkelingsmogelijkheden vissoorten per ondiep-viswatertype

KWABAAL: verbinding met diep, helder water noodzakelijk; voorkeur voor holle oevers e.d. en helder water.

RIVIERONDERPAD: afhankelijk van stenig substraat in combinatie met waterturbulentie (stroming, branding).

BITTERVOORN: aanwezigheid zoetwatermossels noodzakelijk voor voortplanting.

KARP: populatie kan zichzelf alleen in stand houden, wanneer er voldoende paal- en opgroei gebied (plantenrijk, ondiep water met weinig roofvis) aanwezig is; volwassen karp kan zich in alle watertypen handhaven.

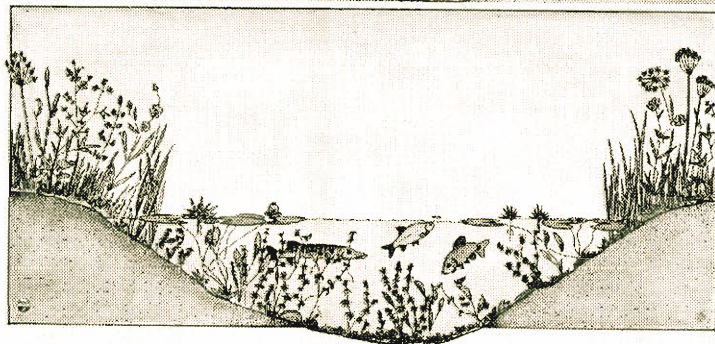
MEERVAL: komt de laatste eeuwen nagenoeg uitsluitend voor in Haarlemmermeergebied.

ONTWIKKELINGSMOGELIJKHEDEN

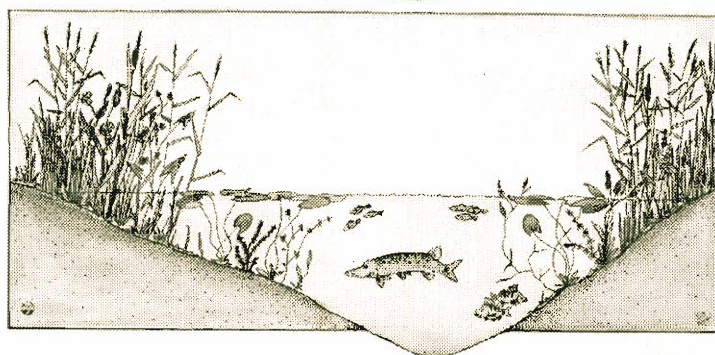

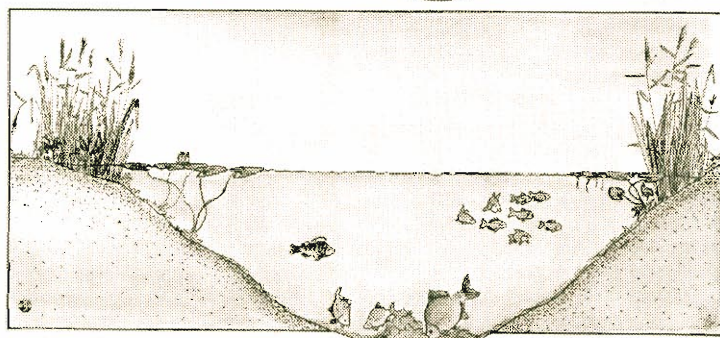
Baars-blankvoortype

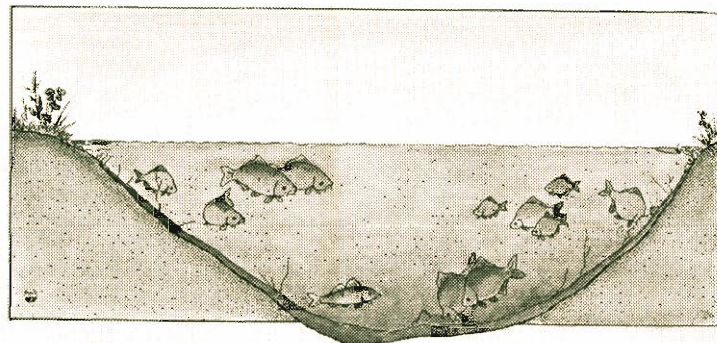
Ruisvoorn-snoektype

Snoek-blankvoortype

Blankvoorn-brasemtype

Brasem-snoekbaarstype

Baars-blankvoorn ondiep viswatertype

De wateren die tot het baars-blankvoortype behoren zijn voedselarme wateren met een voedselarme (zand)bodem. Gebrek aan plantenvoedingsstoffen is zowel beperkend voor de ontwikkeling van algen als voor de ontwikkeling van hogere waterplanten. Het zijn dan ook heldere wateren met een zichtdiepte die het gehele jaar door meer dan 1 meter is. Als er toch waterplanten groeien, dan staan deze over het algemeen op plaatsen waar de bodem nog enige meststoffen bevat, zoals gedeelten met klei, veen of afgestorven plantenmateriaal. De bedekking met waterplanten varieert, afhankelijk van het water en de bodemsoort, van 10 tot 60%. Door het voedselarme karakter van het water wordt er weinig voedsel geproduceerd voor vissen. De toch al geringe hoeveelheid meststoffen wordt voor een belangrijk deel opgenomen door waterplanten. De productie van algen en daarmee het dierlijke plankton dat ervan leeft, is hierdoor zeer laag. Onder voedselarme bodemomstandigheden vinden vissen het bodemvoedsel alleen plaatselijk, meestal in de begroeide, detritusrijke (afgestorven plantenmateriaal) oeverzone.

Het baars-blankvoortype komt van oudsher voor op de arme zandgronden en gebieden met voedselarm kwelwater. Vennen en zandafgravingen zijn belangrijke voorbeelden van dit viswatertype. Als gevolg van eutrofiëring (vermesting) is dit viswatertype ook in deze gebieden aan het eind van de twintigste eeuw verdwenen.

De baars-blankvoorn visgemeenschap bestaat uit vissen, die optimaal zijn aangepast om gebruik te maken van de beperkte en het onzekere voedselaanbod in voedselarme milieus. Deze vissen behoren over het algemeen tot de kleinere soorten. De baars en blankvoorn zijn twee kenmerkende vissoorten uit deze visgemeenschap. Zij zijn beide instaat om in helder water doelgericht voedseldeeltjes op te nemen. Door kleiner te blijven dan normaal voor deze soorten, kunnen ze hun groei en levenscyclus aanpassen aan het beperkte voedselaanbod. Dit verschijnsel wordt ook wel dwerggroei genoemd. Verder zijn er vissen die gebruik kunnen maken van uiteenlopende voedselbronnen. De baars en blankvoorn kunnen beiden hun levenscyclus geheel voltooien door zoöplankton te eten, aangevuld met macrofauna, dat op de bodem of tussen waterplanten wordt gevonden. Hoewel de baars een piscivore (visetende) soort is, zal hij in dit watertype, als gevolg van gebrek aan voldoende prooien, nauwelijks vis eten.

Andere, begeleidende vissoorten van deze visgemeenschap zijn de kleine modderkruiper, de bittervoorn, de riviergrondel, het vetje, de driedoornige en tiendoornige stekelbaars. Als gevolg van de voedselarme omstandigheden is de draagkracht voor vis van het baars-blankvoorn viswatertype gering, namelijk 10 tot 100 kilogram/hectare.

Ruisvoorn-snoek ondiep viswatertype

Wateren die tot het ruisvoorn-snoektype behoren, zijn het hele jaar helder. De zichtdiepte bedraagt meer dan 1 meter. Algenbloei treedt niet op en de bedekking met waterplanten bedraagt doorgaans meer dan 60% van de totale wateroppervlakte. Vooral een goede ontwikkeling van de ondergedoken waterplanten is kenmerkend. Kenmerkende vissoorten in dit viswatertype zijn: snoek, ruisvoorn en zeelt. Daarnaast komen blankvoorn, baars, kroeskarper grote en kleine modderkruiper en aal voor. *Brasem* is slechts sporadisch in open water aanwezig en vertoont in dit viswatertype een snelle groei. De voedselketens in het ruisvoorn-snoektype zijn vaak zeer kort, omdat de witvissen zoals ruisvoorn en blankvoorn (onder bijzondere omstandigheden) plantaardig materiaal consumeren. Deze vissen worden op hun beurt door snoek, de belangrijkste roofvis in dit viswatertype, opgegeten. Uiteraard leveren het dierlijk plankton (onder andere watervlooien) en de macrofauna eveneens een belangrijke bijdrage aan het voedsel van de vis. De aanwezige macrofauna is als voedsel met name belangrijk voor vissoorten als zeelt en kroeskarper.

De biomassa aan snoek in het water is direct gekoppeld aan de aquatische vegetatie. Per hectare begroeid waterareaal is plaats voor maximaal 110 kilogram snoek van 15 tot 60 centimeter. Van belang hierbij zijn voornamelijk goed ontwikkelde zones van moeras- en oeverplanten, die voor snoek toegankelijk zijn. Met name de jonge snoek is sterk afhankelijk van waterplanten. In wateren met veel ondergedoken waterplanten neemt ieder najaar, na het afsterven van de waterplanten, de omvangrijke stand aan jonge snoek sterk af. Dit is het gevolg van wegvraat door grotere soortgenoten. Ieder voorjaar wordt door de explosieve ontwikkeling van de ondergedoken waterplanten een nieuw opgroei habitat voor (jonge) snoek gevormd. Het sterke voortplantingsvermogen van snoek resulteert in dergelijke situaties jaarlijks in grote aantallen jonge snoeken. Vaak bestaat meer dan 50% van het totale gewicht aan snoek uit eerstejaars snoekjes die tussen 15 en 35 centimeter groot zijn. De

wegvraat van het witvisbroed is onder deze omstandigheden maximaal; één snoek eet in zijn eerste levensjaar 600 tot 2000 witvisjes. De grote wegvraat heeft tot gevolg dat de aanwas van witvisbroed tot volwassen vis gering is. Pas bij een teruggang van waterplanten beneden het niveau van 60 tot 35% oppervlaktebedekking verandert de samenstelling van de snoekpopulatie zodanig (minder kleine snoek) dat de aanwas van witvis niet meer door snoek alleen in de hand kan worden gehouden. De totale visbiomassa bedraagt, afhankelijk van de samenstelling van de waterbodem, 100 tot 350 kilogram/hectare.

Door de dichte begroeiing met ondergedoken waterplanten leent dit viswatertype zich in de zomer over het algemeen slecht voor de meeste vormen van sportvisserij. Bovendien wordt als gevolg van de grote helderheid van het water de vis snel verjaagd. Wateren van het ruisvoorn-snoektype vragen dan ook om specifieke hengelmethode, waardoor voor het merendeel van de sportvissers dit viswatertype niet interessant is. De vliegvisserij vormt hierop uitzondering. Voor met name de visserij op ruisvoorn met de droge vlieg is dit viswatertype populair. Ook kan de gespecialiseerde visser in deze wateren vaak grote zeelt te vangen. Als in de herfst en winter de meeste planten zijn afgestorven, kan eveneens door de roofvisser op snoek worden gevist. De snoekstand bestaat echter voornamelijk uit kleine exemplaren, die voor de sportvisserij minder aantrekkelijk zijn. Vanwege de dichte plantengroei is dit viswatertype voor de beroepsvisserij moeilijk bevisbaar met fuiken. Hierdoor zijn ook voor de beroepsvisserij aangepaste vangstmethode noodzakelijk, zoals het vissen met aalkistjes. De aangepaste methode zijn doorgaans minder succesvol en zeer arbeidsintensief.

Snoek-blankvoorn ondiep viswatertype

De wateren van dit viswatertype worden gekenmerkt door gemiddelde zichtdiepten in de zomer van 40 tot 70 centimeter. In de periode van april tot oktober valt regelmatig een behoorlijke groei van groenalgen waar te nemen. De watervegetatie beslaat 20 tot 60% van de wateroppervlakte. Het snoek-blankvoorn type kenmerkt zich door voedselrijkere omstandigheden (vermesting) dan het ruisvoorn-snoektype. Als gevolg hiervan zijn de waterplanten uit de diepere delen verdwenen en is er een verandering in de soortensamenstelling opgetreden. Zo zullen kranswieren die in het ruisvoorn-snoektype onder voedselarme omstandigheden kunnen voorkomen, in het snoek-blankvoorn type zijn verdwenen. Bij een nog grotere vermesting van het water verdwijnen de ondergedoken waterplanten uit grote delen of zelfs uit het gehele water. Bij permanente afwezigheid van ondergedoken vegetatie is de jonge snoek op natte oever- en drijfbladplanten aangewezen. Dit resulteert al aan het begin van het groeiseizoen in een afname van de aantallen eerstejaars snoek door kannibalisme. Hierdoor zal de predatiedruk op het witvisbroed verminderen. Een kleinere plantenrijke oeverzone en met name het verdwijnen van de ondergedoken waterplanten leidt zo tot veel jonge witvis.

De hoeveelheid waterplanten en de omvang van de daarin aanwezige snoekpopulaties kan zodanig zijn, dat dezelfde vissoorten voorkomen als in het ruisvoorn-snoektype. De aantalsrijkdom van het éénzomerige witvisbroed is echter vele malen hoger. Dit leidt ertoe dat vooral vanaf eind juni de wegvraat van grof dierlijk plankton hoog is. Dit kan zich vertalen in een sterke groenkleuring van het water als gevolg van algengroei in de zomer. Zoals aangegeven is de soortensamenstelling van de visgemeenschap grotendeels gelijk aan die van het ruisvoorn-snoektype. Plantenminnende soorten als ruisvoorn en zeelt zullen echter in kleinere aantallen voorkomen. Naast genoemde soorten zijn blankvoorn, baars en kolblei kenmerkende vissoorten. Andere vissoorten die in het snoek-blankvoorn type kunnen voorkomen, zijn brasem, karper, kleine modderkruiper, bittervoorn en aal. Blankvoorn en baars kunnen in dit viswatertype door een aanvankelijke grote beschikbaarheid van dierlijk plankton tot een grote aanwas komen. Het is sterk afhankelijk van de gezamenlijke wegvraat van witvis door snoek en baars of de dominante vissoorten in dit viswatertype een gemiddelde of snelle groei vertonen. Baars speelt hierin een belangrijke rol. Slaagt baars erin de wegvraat door witvis van het dierlijk plankton klein te houden, dan zal de baars zelf eerder visetend worden. Baars kan in dat geval samen met snoek de aanwas van witvis instandhouden. Baars is afhankelijk van een goede verhouding van plantenrijke oeverzone en open water. Van de witvissen komt ook kolblei in grotere aantallen in dit viswatertype voor. Dierlijk plankton en muggenlarven vormen voor kolblei de belangrijkste voedselbron. De volwassen kolblei is door zijn relatief grove kieuwbogen niet in staat klein, dierlijk plankton uit te filteren. Door deze kieuwbogen kan kolblei echter zeer doelmatig muggenlarven zeven uit het bodemsubstraat. De waterbodem bestaat bij de plantenrijke oeverzone namelijk uit vrij grove deeltjes, zoals plantenresten. Met zijn fijnere kieuwbogen heeft brasem in dit viswatertype veel moeite om succesvol muggenlarven uit de bodem te zeven. In een situatie waarin minder hogere waterplanten en dus snoek voorkomen, is het bestand aan meerjarige witvis relatief

groot. Hierdoor is de biomassa aan vis groter dan bij het ruisvoorn-snoektype en bedraagt, afhankelijk van de samenstelling van de waterbodem, 300 - 500 kilogram/hectare.

Door een minder uitbundige groei van onderwaterplanten is dit viswatertype voor de sportvisserij doorgaans beter bevisbaar dan het ruisvoorn-snoektype. De aanwezigheid van een goede snoekstand, welke eveneens bestaat uit grote exemplaren, biedt goede mogelijkheden voor de roofvisvisser. De blankvoorn kent in dit watertype doorgaans een goede groei, omdat geen voedselconcurrentie met brasem optreedt. Hierdoor is dit watertype eveneens interessant voor de witvisvisser.

Vanwege de mogelijkheden voor het plaatsen van fuiken en de diversiteit aan voedselorganismen en leefgebied voor aal is dit viswatertype ook voor de beroepsvisserij aantrekkelijk.

Blankvoorn-brasem ondiep viswatertype

De wateren van dit viswatertype worden gekenmerkt door groenalgenbloei en incidentele blauwalgenbloei. De gemiddelde zichtdiepte in de zomer varieert van 40 tot 60 centimeter. Waterplanten bestaan 10 tot 20% van de wateroppervlakte. De visgemeenschap wordt in aantallen gedomineerd door blankvoorn, wat verklaard kan worden door de volgende oorzaken: Blankvoorn is één van de weinige witvissen die de in eutrofe wateren voorkomende blauwalgen efficiënt kan consumeren. Blankvoorn kan zeer efficiënt jagen op zoöplankton. Blankvoorn is in staat om bij gebrek aan grof zoöplankton over te schakelen op kleinere zoöplanktonsoorten als voedselbron. De hoeveelheid macrofauna is afgenomen als gevolg van het zeer geringe voorkomen van ondergedoken waterplanten. Macrofauna wordt efficiënter door baars dan door blankvoorn geconsumeerd. Door de afname van deze voedselbron komt baars in de competitie om voedsel in een nadelige positie. De nadelige concurrentiepositie om voedsel vormt de oorzaak van het minder dominant aanwezig zijn van baars in het blankvoorn-brasemtype dan in het snoek-blankvoorntype. Tevens wordt baars in het blankvoorn-brasemtype gekenmerkt door een langzamere groei. Hierdoor zal baars minder snel of niet overschakelen op vis als voedselbron. Naast blankvoorn is brasem een kenmerkende vissoort, waarvan kleine, maar met name ook grote exemplaren voorkomen. Als gevolg van de aan oevervegetatie gebonden verspreiding van de aanwezige snoek is de predatie op brasem gering. Daarnaast is de begroeiing in het blankvoorn-brasemtype zodanig, dat sprake is van goede voedselomstandigheden voor brasem. Brasem is in staat om de veelvuldig in de slibrijke, detritusarme waterbodems voorkomende muggenlarven doelmatig te benutten. Tevens kan brasem door de bouw van zijn kieuwbogen efficiënter gebruik maken van het zoöplankton (filter-feeding) dan andere witvissen. De biomassa aan snoek en baars is in het blankvoorn-brasemtype relatief klein. Naast deze twee roofvissoorten komt snoekbaars in kleine hoeveelheden voor. De totale visbiomassa bedraagt, afhankelijk van de bodemsamenstelling, 350 tot 600 kilogram/hectare.

Naast toevoer van externe nutriënten is bij het blankvoorn-brasemtype ook sprake van interne belasting door levering van voedingsstoffen uit de bodem. Dit kan bijvoorbeeld het gevolg zijn van opwerveling van bodemmateriaal door brasem tijdens het zoeken van voedsel. De mate waarin draad- en darmwieren in de voorzomer voorkomen, vertoont samenhang met de samenstelling van de waterbodem. Wateren met bodems met een hoog kleigehalte zijn, door het zoeken van voedsel door brasem, doorgaans vanaf medio april vertroebeld door zwevende stof. Draadwieren komen daar sporadisch voor. In wateren met relatief zanderige bodems kan het water tot juni relatief helder blijven en kunnen tot dan draadwievelden voorkomen.

Door een geringere groei aan ondergedoken waterplanten en drijfbladplanten is de situatie voor de visserij gunstig. De visstand biedt de sportvisser de volgende mogelijkheden: Voor de witvisvisser komen zowel kolblei, blankvoorn als brasem in grote aantallen voor en worden deze vissoorten gekenmerkt door een goede groei. De roofvisvisser kan zowel op snoek als snoekbaars vissen. Doorgaans is eveneens een relatief groot bestand aan karpers mogelijk, wat voor de karpervisser interessant is.

De waardering van het blankvoorn-brasemtype door de beroepsvisserij komt grotendeels overeen met het snoek-blankvoorntype. De mogelijkheden om fuiken te plaatsen zijn gunstiger door de geringe bedekking met waterplanten.

Brasem-snoekbaars ondiep viswatertype

De wateren van dit viswatertype worden gekenmerkt door een seizoensgebonden of permanente groen- en blauwalgenbloei. De gemiddelde zichtdiepte in de zomer varieert van 10 tot 40 centimeter. Dit betekent dat het zonlicht nauwelijks in het water kan doordringen. Hierdoor zijn de mogelijkheden voor de ontwikkeling van ondergedoken waterplanten en drijfbladplanten gering. De bedekking van de watervegetatie bedraagt minder dan 10% van de totale wateroppervlakte. Wat de visgemeenschap betreft, is dit het meest arme viswatertype. De snoek is vrijwel afwezig en de biomassa aan witvis bestaat voor 90% of meer uit brasem en/of uitgezette karper. De geringe zichtdiepten lijken sterk in het voordeel van de brasem uit te werken, omdat filter-feeding veel minder afhankelijk is van het licht dan meer gerichte voedselopnamen. Brasem is een efficiëntere filter-feeder dan de andere vissoorten. De predatiedruk op het zoöplankton en de bodemorganismen is permanent hoog. De graasdruk op het bodemvoedsel, waaronder muggenlarven wordt in dit viswatertype mede veroorzaakt door de benthivore (op bodemvoedsel aangewezen) pos. Deze vissoort kan ook onder uiterst lichtarme omstandigheden het bodemvoedsel uitstekend vinden en benutten. Als roofvissoort is snoekbaars aanwezig. Snoekbaars heeft een sterk wisselend voortplantingsproces. Regelmatig is het voortplantingssucces enkele jaren achter elkaar dermate gering, dat de predatie op het witvisbroed minimaal is. Bovendien is de snoekbaars niet of nauwelijks in staat om brasem > 25 centimeter als prooi te bemachtigen. De visbiomassa bedraagt in dit watertype, afhankelijk van de samenstelling van de waterbodem, 450-800 kilogram/hectare.

Het water is in de periode dat de vis actief is (april tot november) vertroebeld door opgewerveld bodemmateriaal en door zwevende algen. De interne nutriëntenbelasting is hoog. Door opwerveling van bodemmateriaal werkt de bodem niet meer als depot maar juist als bron van nutriënten. In aanwezigheid van drijfslagen blauwalgen vertonen nog aanwezige macrofyten afstervingsverschijnselen. Toegevoegde nutriënten komen in de zomer ten goede aan de algen. Dergelijke watertypen vormen een goed milieu voor de blauwalg *Oscillatoria* sp. Als deze algen massaal gaan groeien, kan het water permanent vertroebelen.

In wateren van het brasem-snoekbaarstype zijn voor de sportvisserij grote vangsten mogelijk van met name brasem. Over het algemeen is de individuele vis echter minder groot door een slechte groei. Ook komt blankvoorn en kolblei ten opzichte van het blankvoorn-brasemtype in mindere mate voor. In extreme gevallen worden nog uitsluitend kleine brasems gevangen, wat doorgaans door de sportvisserij niet wordt gewaardeerd. De roofvisvisser kan in dit watertype goed op snoekbaars vissen. De snoekbaars is in deze wateren echter vaak moeilijk te vangen, vanwege het grote aanbod aan prooivis. In dit viswatertype is in principe een hoge karperstand realiseerbaar. De karperstand zal uit relatief kleine exemplaren bestaan, die met name voor de minder gespecialiseerde karpervisser interessant kunnen zijn.

In wateren van het brasem-snoekbaarstype kan de aal een slechtere groei en conditie vertonen, vanwege de voedselconcurrentie met de brasem. Dit is voor de beroepvisserij minder gunstig

Uit: Zoetemeyer & Lucas (2001)

COLOFON

Visstandbeheerplan Amsterdam-Rijnkanaal

Een uitgave van:

Visstandbeheercommissie Amsterdam-
Rijnkanaal
p/a Hoorne 9
1911 BD Uitgeest
Tel. 0251-318882 Fax. 0251-318346
E-mail: info@pos-sportvisserij.nl
Homepage: <http://www.pos-sportvisserij.nl>

Opgesteld door:

Organisatie ter Verbetering van de
Binnenvisserij
Postbus 433
3430 AK Nieuwegein
Tel. 030-6058411 Fax. 030-6039874
E-mail: binvis@ovb.nl
Homepage: <http://www.ovb.nl>

Bibliografische referentie:

Ing. P.A.D.M. Wijmans & Ing. M. van Breugel, 2004. Visstandbeheerplan Amsterdam-Rijnkanaal. Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij (OVB), Nieuwegein, in opdracht van Visstandbeheercommissie Amsterdam-Rijnkanaal, Uitgeest.

Samenstelling projectwerkgroep:

Wiegert Dulfer (voorzitter)
Richard van den Bos (secretaris)
Edward Broekhuizen
Tim Pelsma
Herre Stegenga
Jan Marrée

Arjan Heinen
Johan de Bruin
Axel Teijssse
Bas van Klaveren
Wim Schouten
Jaap Quak (adviseur)

Projectteam OVB:

M. van Breugel (rapportage, projectcoördinatie)
P. Wijmans (rapportage, kaartmateriaal)

Projectnummer OVB: AV 5859 02-'03

Copyright:

Visstandbeheercommissie Amsterdam-Rijnkanaal
Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder toestemming van de copyrighthouders. De OVB is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit de toepassing van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van de OVB.

Voor vragen en opmerkingen over dit rapport kunt u contact opnemen met de Visstandbeheercommissie Amsterdam-Rijnkanaal.

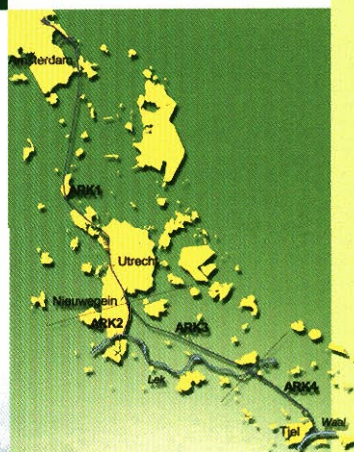
Druk: EPC Nieuwegein

Oplage: 75

Dit rapport is mede tot stand gekomen dankzij een subsidie uit de Subsidieregeling Sport- en Beroepsbinnenvisserij.

Dynamische ruimte voor vis
en visser in het:

Amsterdam- Rijnkanaal

Schippers noemen het een 'klotsbak', de oevers bestaan grotendeels uit stalen damwanden, het water is troebel en de scheepvaart gebruikt het water als 'snelweg'. Nee, wie denkt aan het Amsterdam-Rijnkanaal heeft niet direct een aantrekkelijke visomgeving en een dito visstand op het netvlies. Toch is het de schijn die bedriegt. Wie verder kijkt ziet de sportvisser langs de waterkant, vissend op brasem, karper, snoekbaars of gewoonweg wat er bijten wil. Ook de beroepsvisser heeft een eigen plekje op het kanaal. Vissend met fuiken of schietfuiken op specifieke plaatsen, bevist hij de aal. Natuurlijk kent het kanaal z'n beperkingen voor visser en visstand. De gebruiksfuncties leiden tot een dynamische omgeving waaraan de functies recreatie en natuur ondergeschikt zijn. Toch is er nog heel wat mogelijk als er goede afspraken worden gemaakt. Met deze gedachte in het achterhoofd heeft de Visstandbeheercommissie (VBC) Amsterdam-Rijnkanaal een plan voor vis, viswater en visser opgesteld. In dit visstandbeheerplan is nieuwe aandacht en ruimte voor natuur, plaatsen om te vissen en een gezonde en bovendien gevarieerde visstand.

Het Amsterdam-Rijnkanaal is heel belangrijk voor de scheepvaart. Er varen per jaar maar liefst 100.000 schepen over het 72 kilometer lange kanaal tussen Waal, Nederrijn en Lek. Bovendien zal het aantal vaarbewegingen de komende jaren alleen maar toenemen. Het kanaal maakt deel uit van de 36 km² grote Amstelboezem. Het heeft ook een belangrijke functie voor de aan- en afvoer van water. Het kanaalwater wordt gebruikt als koelwater, irrigatiewater voor de landbouw en zelfs voor de bereiding van drinkwater. De oevers van het kanaal hebben niet alleen een waterkerende maar ook een recreatieve functie. Er wordt vooral gewandeld, gefietst en gevisd. Speciaal daarvoor ingerichte oevers van het kanaal functioneren als ecologische verbindingzone of natuurvriendelijke oever voor plant en dier.

De mens heeft aan al deze functies ook eisen gesteld. Die hebben dan vooral betrekking op de waterkwaliteit, de waterstand en de inrichting in het kanaal. Rijkswaterstaat Directie Utrecht is hier als beheerder voor verantwoordelijk en zorgt voor ondermeer de juiste diepte van het water en schone oevers.

Even voorstellen...

Visstandbeheercommissie Amsterdam-Rijnkanaal

Op 14 maart 2000 is het convenant voor de VBC Amsterdam-Rijnkanaal ondertekend door alle visrechthebbers op dit water. Daarmee was de instelling van de eerste VBC voor de Rijkswateren in Nederland een feit. De commissie fungeert als centraal aanspreekpunt op het gebied van visstand- en visserijbeheer van het Amsterdam-Rijnkanaal.

De deelnemende partijen aan de VBC zijn:

- Algemene Utrechtse Hengelaarsvereniging te Wijk bij Duurstede (AUHV)
- Gewestelijke Pachtcommissie Utrecht, te Breukelen (GPCU)
- Algemene Weesper Hengelaarsbond te Weesp (AWHB)
- HSV De Brasem te Tiel
- HSV De Rietvoorn te Beusichem
- Eerste Tielse Hengelsportvereniging Onder Ons te Tiel
- Amsterdamse Hengelsportvereniging te Amsterdam (AHV)
- Beroepvisser J. de Bruin te Kapel-Avezaath

Daarnaast neemt Rijkswaterstaat directie Utrecht structureel deel aan de VBC als overlegpartner. Indien gewenst kunnen adviseurs of andere overlegpartners worden gevraagd om aan een VBC-vergadering deel te nemen.

Amsterdam-Rijnkanaal, VBC streefbeeld voor 2014

De VBC heeft een eigen visie op de toekomstige situatie van het viswater en de visstand, en op de sport- en beroepvisserij van het Amsterdam-Rijnkanaal vastgelegd in een visstandbeheerplan. Samengevat streeft zij binnen de ecologische mogelijkheden van het kanaal en de dynamische beperkingen door de gebruiksfuncties naar:

...voor viswater en visstand

1. Een leefmilieu voor vissen in het kanaal waarbij een gezonde en evenwichtig opgebouwde visstand van het brasem-snoekbaarstype zich kan ontwikkelen. Dit viswatertype wordt, naar maatstaven van het kanaal, gekenmerkt door zichtdiepten in de zomer tot 40 centimeter en een waterplantenbedekking van minder dan 10 %. Kenmerkende vissoorten zijn de brasem en de snoekbaars, maar ook de pos, blankvoorn en aal worden veel aangetroffen.
2. Een visstand voor het Betuwepand van het baars-blankvoorn-brasemtype. Binnen dit viswatertype variëren de zichtdiepten in de zomer van 40 tot 60 centimeter en kan een waterplantenbedekking van 10 tot 20 % tot ontwikkeling komen. Blankvoorn en de brasem domineren de visgemeenschap, maar ook de snoekbaars, pos, kolblei en aal worden veel aangetroffen.
3. Zijwateren en natuurvriendelijke oevers die goede paai-, opgroei-, en foerageergebieden aan de visstand in het kanaal bieden.

... voor de sportvisserijmogelijkheden langs het kanaal

Voor 2014 streeft de VBC ernaar dat de goede visstand en aantrekkelijke omgeving uiteenlopende mogelijkheden bieden voor verschillende vormen van sportvisserij. Meer concreet moeten goed bereikbare en bevisbare wedstrijdtrajecten aanwezig zijn en is nachtvisserij het gehele jaar mogelijk. Ook het vissen met drie in plaats van twee hengels is met de benodigde vergunning toegestaan. Net zoals in de huidige situatie blijft het kanaal goed bereikbaar en op veel plaatsen kunnen vissers met de auto aan het water komen. Tot slot streeft de VBC naar een verbeterde toegankelijkheid van natuurvriendelijke oevers en het voorkomen van de aanleg van deze oevers op plaatsen waar veel wordt gevisst.

... en de beroepsmatige bevissing van het kanaal

Een ecologisch verantwoorde visserij op aal is de voornaamste doelstelling. De beroepvisserij heeft behoefte aan benutting van schubvis, en het is de wens van de beroepvisserij om daar in de toekomst met de sportvisserij over te praten.

Als een vis in het kanaal

Als een vis in het water! Zo luidt het gezegde. Maar voel je je als vis nu ook thuis in het Amsterdam-Rijnkanaal? De oevers van het kanaal zijn hard, hoog en steil. Er groeien dan ook geen oever- of waterplanten en juist die hebben voor veel vissoorten een belangrijke functie. Als vis kun je tussen deze planten voedsel vinden of wanneer de tijd rijp is je kuit of hom afzetten. En zelfs als vis er niet paait kunnen nakomelingen gebruik maken van de schuilmogelijkheden die de planten bieden. De vrijwel continu bewegende waterkolom bevat zoveel opgewervelde slibdeeltjes dat vissen op de tast hun voedsel moeten zoeken. En dat valt toch al niet mee in een omgeving waar voedsel door gebrek aan planten en diertjes schaars is.

DE VOORNAAMSTE
van het kanaal

...en toch zwemmen er vissen

Geloof het of niet, ze zitten er echt! Je vindt er vissen die tegen een stootje kunnen en/of vissen die profiteren van de dynamische omstandigheden in het kanaal. Goed, ze zijn vaak niet in een goede, gezonde conditie of in optimale aantallen aanwezig, maar het is een begin.

In diverse visserijkundige onderzoeken zijn maar liefst 39 vissoorten gevangen. Enige nuance is echter wel op z'n plaats. Nabij natuurvriendelijke oevers en de zijwateren van het kanaal worden, waar lokaal planten groeien, plantenminnende soorten, zoals ruisvoorn aangetroffen. De "open verbinding" met IJ, IJsselmeer en Waal en Lek zorgt voor de aanwezigheid van veel dwaalgasten. Soorten van het brakke/zoute water zoals bot en diklipharder vindt je richting Amsterdam en ook stroomminnende soorten zoals alver en riviergrondel worden regelmatig in het zuiden richting Lek en Waal aangetroffen.

Aal of paling (*Anguilla anguilla*)

Deze vis heeft een bijzonder groot aanpassingsvermogen en dat verklaart ook direct zijn aanwezigheid in het kanaal. De aal stelt weinig eisen aan het leefmilieu en weet altijd zijn kostje wel bij elkaar te scharrelen. Alen leven op en nabij de bodem en eten onder andere vlokreeften, aasgarnalen maar ook vis(broed). Als belangrijkste eis heeft de aal een vrije migratieroute richting zee en achterland. Dus voor het kanaal richting IJ en IJsselmeer en de rivieren Lek en Waal. Alleen op die manier kan de aal de paaigronden in zee bereiken en het leefgebied in Nederland vergroten.

Brasem (*Abramis brama*)

De meest talrijke vis in het kanaal is ongetwijfeld de brasem. Deze soort profiteert van de dynamische omstandigheden in het kanaal. Eutrofiëring (vermes-ting) en de opwerveling van slib door scheepvaart maakt het kanaal water continu troebel. De brasem weet als geen andere vis onder deze omstandigheden voedsel uit het water te filteren, dankzij een zeefsysteem aan de kieuwboog van de vis. Dit voedselvoordeel heeft echter ook een keerzijde. Veel brasems per hectare, zoals in het Amsterdam-Rijnkanaal het geval is, leidt tot onderlinge voedselconcurrentie waardoor de vissen slecht groeien en een slechte conditie vertonen.

Snoekbaars (*Sander lucioperca*)

Deze roofvis jaagt bij voorkeur in troebel water op relatief kleine prooivis. Beide elementen zijn vertegenwoordigd in het kanaal. De snoekbaars doet het dan ook goed als natuurlijke beheerder van de visstand. In het kanaal wordt de bodem op diverse plaatsen slibvrij gehouden door de scheepvaart. Hier maakt de vis dankbaar gebruik van, door voor de paai een nest op een harde bodem te creëren. Het mannetje bewaakt het nest en waaiert met de vinnen de eieren schoon en zorgt zo voor vers en zuurstofrijk water. Dit laatste vormt ook de bottle-neck voor de snoekbaarsstand. De soort kan weliswaar goed tegen eutrofiëring, maar is gevoelig voor lage zuurstofconcentraties in het kanaal. In de populatie-opbouw van de soort kan dit leiden tot het ontbreken van complete jaarklassen.

Kolblei (*Abramis bjoerkna*)

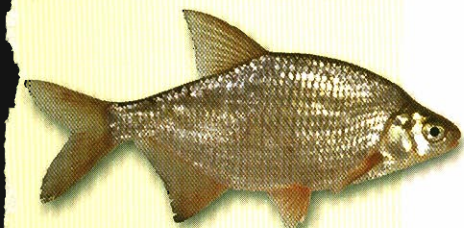
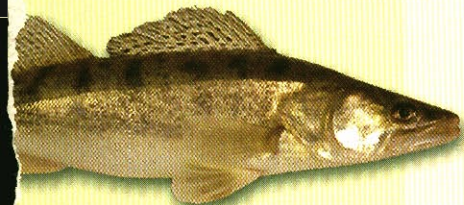
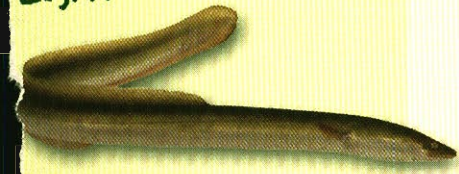
De kolblei is één van de opmerkelijkste bewoners van het kanaal. De in grote aantallen aanwezige soort heeft een voorkeur voor een plantenrijke omgeving; maar die is hier niet aanwezig. Toch wordt de vis veel vaker aangetroffen in troebele, voedselrijke en onevenwichtige watersystemen. De soort profiteert waarschijnlijk van voedsel dat niet of nauwelijks door andere soorten kan worden gegeten. Bijvoorbeeld (draad)algen en detritus (bodem materiaal). De meer begroeiende zijwateren zullen voor de kolblei de noodzakelijke gebieden voor de paai en opgroei vormen.

Baars (*Perca fluviatilis*)

De baars leeft en jaagt in scholen, die veelal uit individuen van gelijke grootte bestaan. In het kanaal wordt vooral kleine baars aangetroffen langs de met damwanden afgezette oevers. Deze generalist bij uitstek gebruikt hier de damwand als schuilplaats. Omdat de baars een zeer breed voedselspectrum heeft eet hij gewoonweg wat in ruime mate aanwezig is. Dit kan variëren van dierlijk plankton tot aasgarnalen, vlokreeften en bij een grotere baars ook vis. Grote visetende baars jaagt echter op zicht en is daardoor niet algemeen.

Visbewoners

Zijn:

Duidelijke afspraken in het visplan

Het realiseren van de visie van de VBC staat in nauwe samenhang met de bevestiging van het Amsterdam-Rijnkanaal. Hierover dienen duidelijke afspraken te worden gemaakt, zodat de visstand duurzaam wordt bevestigd. Wie vist waar? Hoe? Op welke vissen? En welke hoeveelheden mogen worden weggevangen? Vragen die helder zijn voor iedereen en duidelijkheid scheppen zodat naleving en controle mogelijk is. De antwoorden op deze vragen zijn opgenomen in het visplan dat bij het visstandbeheerplan behoort.

In het visplan voor het Amsterdam-Rijnkanaal is afgesproken dat beroepsmatig op aal gevestigd wordt in het Betuwepand. De vangtuigen die op dit traject gebruikt worden voor het vissen op aal zijn kleine palingfuisen en het elektro-visapparaat. Bovendien mocht voorheen op het eerste traject ook op schubvis gevestigd worden. Een hernieuwde uitgifte voor het beroepsmatig vissen tussen de kilometers 0 tot 7,5 en 12 tot 14 wordt binnen de VBC besproken. Hier werd in het verleden met schietfuisen gevestigd met een maaswijdte van 150 mm. In een VBC-afpraak tussen sportvisserij en beroepsvisserij is toen geregeld dat de door het beroep gevangen karpers altijd wordt teruggezet. In ruil mocht de beroepsvissers het 12 tot 14 kilometertraject afvissen op aal. De VBC hoopt en zal erop toezien dat in de toekomst dergelijke afspraken die de visserij en visstand ten goede komen worden gemaakt en worden nageleefd.

Colofon

Uitgave in opdracht van:
Visstandbeheercommissie Amsterdam-Rijnkanaal

Oplage: 250

Productie: OVB
Tekst: Paul Wijmans en Maikel van Breugel
Ontwerp en vormgeving: Ed van der Kerff
Druk: EPC

Voor vragen en opmerkingen over deze brochure en het **Visstandbeheerplan Amsterdam-Rijnkanaal** kunt u contact opnemen met het secretariaat van **VBC Amsterdam-Rijnkanaal**:

Hoorne 9
1911 BD Uitgeest
Tel. 0251-31 88 82
Fax. 0251-31 83 46
E-mail. info@pos-sportvisserij.nl

© OVB, Nieuwegein, 2004

OVB
Organisatie ter Verbetering van de Binnenvisserij
Postbus 433
3430 AK Nieuwegein
Tel. (030) 605 84 11
Fax. (030) 603 98 74
E-mail: binvis@ovb.nl
Homepage: <http://www.ovb.nl>

Rijkswaterstaat en natuurlijke oevers

Rijkswaterstaat Directie Utrecht verzorgt als beheerder niet alleen de inrichting, hoeveelheid water en de kwaliteit van het water, maar heeft eveneens aandacht voor natuur in en langs het kanaal. Zo wil zij voor 2035 60 ha natuurvriendelijke oevers aanleggen. Daarbij wordt als uitgangspunt gehanteerd dat men liever op een beperkt aantal plaatsen een grondige aanpak voorstaat, waar de natuur echt wat aan heeft, dan op veel plaatsen een marginale aanpak met weinig resultaat. Een voorbeeld is de Maurikse wetering in het Betuwepand die als natuurvriendelijke oever een nieuw paai- en opgroeigebied biedt aan plantenminnende vissoorten en bovendien een extra voedselgebied voor vis vormt. In de toekomst zullen op nog meer locaties natuurvriendelijke oevers gerealiseerd worden. Binnen de VBC zal daarbij nauw overleg zijn over een visvriendelijke en bij voorkeur ook sportvisserijvriendelijke inrichting van deze nieuwe oevers.

Wat gaan we doen?

Papier is geduldig en plannen verdwijnen maar al te vaak onder in de la. De VBC heeft zich echter tot taak gesteld de maatregelen in het visstandbeheerplan ook daadwerkelijk tot uitvoer te brengen. Zij zal daarom jaarlijks de maatregelen opnieuw bekijken, actualiseren en concretiseren. De volgende actiepunten staan centraal:

Acties

Visstand en viswater

- ▶ **Verbeteren paai- en opgroeimogelijkheden, vergroten leefgebied plantenminnende vissoorten**
 - Aanleggen 60 ha nvo's
 - Verbeteren paai- en opgroeigebieden zijwateren
- ▶ **Verbeteren beschuttingsmogelijkheden**
 - Bezien verwijderen gietasfalt stortstenen oevers
 - Stop gebruik gietasfalt bij nieuw aan te leggen stortstenen oevers
- ▶ **Verbeteren kennis huidige visstand**
 - Uitvoeren visserijkundig onderzoek
 - Opzetten vangstregistratie beroepsvisserij
 - Opzetten vangstregistratie sportvisserij

Sportvisserij

- ▶ **Regelgeving**
 - Uitbreiden nachtvisserij gehele jaar
 - Uitbreiden mogelijkheid vissen met 3 hengels
 - Gelijk trekken vergunningvoorwaarden
- ▶ **Bevisbaarheid**
 - Maaibeheer afstemmen
 - Afstemming aanleg nvo's t.b.v. bevisbaarheid
- ▶ **Bereikbaarheid**
 - In overleg met RWS bereikbaarheid handhaven/uitbreiden

Beroepsvisserij

- ▶ **Actiepunten**
 - Overleg met RWS over beleid t.a.v. stortstenen oevers
 - Opvolging Smeenk afhandelen

Overig

- ▶ **Controle sport- en beroepsvisserij**
 - Intensivering controle sportvisserij
 - Intensivering controle beroepsvisserij
- ▶ **Communicatie**
 - Handhaven goede communicatie VBC - Rijkswaterstaat
 - Verbeteren communicatie VBC - achterban
- ▶ **Vergunningen**
 - Gemeenschappelijke uitwisseling sportvisserijmogelijkheden

Visplan

- ▶ **Uitvoeren en herzien visplan**

